

כאמ"ר קרין לו עם מרצין... (Small text in the top right corner)

מראי מקומות לעיון בדרך היומי

בית מדרש גבוה לתורה
כולל הדף היומי
קרית ספר ת"ו

מיסודה של עמותת "משולי ערימת" רחוב שאגת אריה 25/17 קרית ספר 71919 מודיעין עילית ארץ ישראל

גליון מספר 397

הונצח ע"י בנם הנה"צ הר"ר אברהם אליעזר מרקוביץ שליט"א לזמדין

לע"נ הר"ר צבי בהר"ר מרדכי זרעתי מרת רחל לאה בת הר"ר אברהם אליעזר ז"ל

בס"ד, יד' אייר התשע"א. מסכת מנחות דף ע – דף עו

דף ע ע"א

א גמ', דאמדינהו ועשרינהו וכו' דבר שאין זרעו כלה. פירש רש"י בד"ה דאמדינהו ועשרינהו, דלא דש את השיבולין אלא עישרם מאומד, וביאר השיטה מקובצת (אות א), דשבולת שלא דשה אי אפשר לעשרה אלא מאומד. ועיין שפת אמת]. ולהלן פירש רש"י ד"ה כי קמבעיא לי, כגון הך דשבולת ששתלו וכו'. אמנם הרמב"ם (פ"ו ממעשר ה"ה) פירש, דאיירי במרחן ועישרן כדין. וכתב החזון איש (ליקוטים לסדר קדשים עמוד קנו), דכך גרס בגמ'. והקשה השפת אמת, דחטים שמרחן זרעם כלה, ומאי קאמר להלן דמבעי לן בדבר שאין זרעו כלה. ותירץ, דהרמב"ם הבין שיש זרעונים שאין זרעם כלה, ואפילו הכי לא דמו לבצל. עוד כתב הרמב"ם (שם) דהספק, אם חייבים במעשר היינו מדבריהם. והקשו הקרן אורה נדרים (נט). והאור שמח (שם) והחזון איש (שם) הא מעשר חיטין מדאורייתא. אמנם לפי מה שביאר השפת אמת לא איירי בחטין אלא בורעונים שאין זרעם כלה, ואין דין מעשר דידהו אלא מדרבנן. וכן כתב בדרך אמונה בבאור הלכה (שם) דאיירינן בורעוני לוף ושום כי דרכן לזרוע ממורחין, ועיין בדבריו.

(דברים יד כב), והיתירא זרעי אינשי איסורא לא זרע אינשי. והכי נמי היינו פירשו, דבדבר שדרך זרעתו בכך, מתחייב אף העיקר, אבל בדבר שאין דרכו, לא.

ו גמ', שם. מלשון הגמ' משמע, דבצלים דרכן לזרוע בכך, אמנם הרמב"ם (פ"ו ממעשר ה"ה) כתב, שבצלים אין דרכן לזרוע. ובדרך אמונה (ס"ק ג) הביא למה שהגיהו הברכת הזבח והחזון איש בדבריו עיין שם. אמנם הוא כתב (בבאור הלכה) דאין צורך להגיה דבריו, וביאר, דהרמב"ם סבר להיפך דשיבולת דרכה לזרוע כן כדאיתא (בחולין ק"ו): דדרך לזרעה בקליפתה, אבל בצל אין דרך בני אדם לזרוע בצל גמור אלא זרע של בצל, וכיון שהוא טרח לזרוע בצל גמור הרי עשה כן לבטל העיקר, אבל בחיטה כיון דדרכה לזרעה בהאי גונא לא מקרי כוונתו לבטל.

ז תוס' ד"ה ליטרא בצל שתיקנו זרעו, צריך ליישב וכו'. בפשוטו, כונתם להקשות, דהתם חזינן דאין התוספת מבטלת העיקר, נדאם כן יעשר הכל ביחד], והכא אמרינן, דאף העיקר מתחייב במעשר כמו התוספת, אלמא דמבטל לעיקר. והקשה החזון איש שביעית (סימן ח אות טו), דבנדרים (נז): אמרינן אמילתא דהכא, "דלמא לחומרא שאני" דהיינו דלעולם, אין התוספת מבטלת העיקר לקולא, והכא לחומרא הוא דחייב. ואי כוונו להקשות דליחייב הליטרא בצלים שתקנו, הא היא גופא קושיית הגמ' בנדרים (נט): ומשני, דהיתירא זרעי אינשי איסורא לא זרעי אינשי. וכן הקשה בשו"ת חוות יאיר (סימן רכד), וביאר, דהגמ' (שם, עמוד א) פרכה ארבי יוחנן, וכי היתר שבהן להיכן הלך, עד דמסקינן, דשאני היכא דהיתירא זרע להיכא דאיסורא זרע, והוא מה שחילקה הגמ' כאן, התם היינו זרעיתו וכו' [כמו שנתבאר באות ה], וכוונת התוס', דממה נפשך קשה על ראיתא אביי מההיא דר' יוחנן, דאי ידע היתירן דמשני התם, אם כן לא מוכח מידי וכדדחי, דשאני דרך זרעתו מהיכא דאין דרך זרעתו, ואי לא ידע, מאי מייתי מר' יוחנן הא פרכינן עלייהו התם, ואמרינן "מאן צאית לך ולרבי יוחנן רבך", מכח ההיא דליטרא מעשר.

ח בסוה"ד, ובדבר שאין זרעו כלה מיירי. מה שהוצרכו לומר זה, ביאר בשו"ת חוות יאיר (סימן רכד), דאי מיירי התם [היינו, בליטרא מעשר], בדבר שזרעו כלה, לא הוה קשיא מידי, דאפשר דדוקא התם שלקח את חלק המעשר וזרעו בקרקע, ובכך נאבד על ידו, צריך לעשר גם אותו, מה שאין כן בליטרא בצלים דאין זרעו כלה, דלא הויק מידי במה שזרען בקרקע לא יתחייב החלק שזרע, ולא סתרי אהדדי לגמרי. ומשום הכי פירשו, דהתם נמי איירי בדבר שאין זרעו כלה, והראיה, דאם כן לא מוכח (שם) מההיא מימרא דגידולי היתר מעלין את האיסור.

ט גמ', שבולת שמרחה. הקשה החזון איש (ליקוטים לסדר קדשים עמוד קנו), הא עיקר המירוח הוא החלקת הכרי שהוא לאחר הדישה והזרייה, ומה שייך בשיבולים. וכתב, דצריך לומר, דשבולת שנתמחה בתוך הכרי,

ב גמ', אם תמצא לומר וכו' ותוספת בעי עישורי עיקר מאי. הרמב"ם (פ"ו ממעשר ה"ה) כתב, זרעונים שהביאו שלישי וכו' הרי זה ספק אם חייבים במעשר הואיל והוסיפו. ותמה הקרן אורה בנדרים (נט), דהיה לו לומר דהתוספת ודאי חייבת, דאפילו אם העיקר פטור, הא אמרינן "אם תמצא לומר" לא אולא בתר עיקר, ודרכו לפסוק כאם תמצא לומר.

ג [גמ', אמר ליה אבוי מאי שנא מכל חיטי ושערי דעלמא וכו' דבר שזרעו כלה לא קמבעיא לי. לכאורה קשה, מאי סלקא דעתיה דאביי, וכי לא ידע דשאני לן בין היכא דזרעו כלה לשתל שיבולת שאינה כלה. ויש לבאר, דסבר דכיון ששתל השיבולת בקרקע הרי נתבטלה וצמחה מחדש ונתחייב, כדכתיב "עשר תעשר את כל תבואת זרעך היוצא השדה" (דברים יד כב) וכן משמעות דברי רבינו גרשם שכתב "מי צריך לעשר נמי על העיקר הואיל ושתלן דאמרינן ביטלן לגבי קרקע"].

ד גמ', דבר שזרעו כלה לא קמבעי לי וכו' דבר שאין זרעו כלה מהו. ביאר בשו"ת חוות יאיר (סימן רכד), דבדבר שזרעו כלה, לולי שהיה צומח התוספת, היה אבד הכל, ומשום הכי יש לחייבו במעשר על הכל, דהכל נתחדש וגדל לו, אבל בדבר שאין זרעו כלה, גם אם לא היה צומח היה נשאר העיקר, ולכך אין צריך לעשר אותו.

ה גמ', התם היינו זרעיתו הכא לאו היינו זרעיתו. פירש בשו"ת חוות יאיר (סימן רכד) על פי הגמ' בנדרים (נט): דקאמר, דהיכא דטרח לבטל העיקר על ידי הגידולים בטל העיקר, והיכא דלא טרח לא, ופרכינן מליטרא מעשר טבל דקטרח לבטולינהו, וקתני דאותה ליטרא מעשר עליה ממקום אחר. ומשנינן, שאני גבי מעשר דכתיב "עשר תעשר את כל תבואת זרעך"

הקרן אורה, דליכא למימר דלא קאי אלא אכלאי הכרם, דאם כן, למה ליה לאביי להוכיח דבשאינו נקוב הוי זריעה, מהא דחלה תרומה, הא בהדיא תנן בכלאים (פ"ז מ"ח), ר' שמעון אומר דעציץ נקוב בכרם אסור ולא מקדש, ופירש הר"ש (ד"ה אוסרין ולא מקדשין), דהיינו אף לתנא קמא, כיון שאסור לכתחילה לזרוע. וכן פירש הכסף משנה (בפ"ה הט"ז) וכתב, שהוא מקורו של הרמב"ם. אבל השפת אמת כתב, דאביי לא הוכיח מהא דכלאי הכרם משום שהיה אפשר לפרש המשנה, דלתנא קמא מותר. ולעולם סוגיין קאי אכלאי הכרם, ועל כן למסקנא מוכח דלכולי עלמא אסור.

טו) גמ', אמר אביי וכו' לוקה מכת מרדות. הרמב"ם (פ"א מכלאים ה"ב) כתב, דהזורע כלאי זרעים בעציץ נקוב לוקה מכת מרדות. [וכן כתב בפ"ה הט"ז לענין כלאי הכרם]. ותמזהו המנחת חינוך (מצוה רמה אות ד') והעולת שלמה, דאפילו אביי לא קבע דלוקה, אלא שהקשה אדשמואל, דאי אשמועינן מכת מרדות נחא. ותירץ העולת שלמה, על פי דברי המגיד משנה (פ"א משבת ה"ב) דאיסור דרבנן שיש לו עיקר מן התורה, יש בו מכת מרדות. [ועיין במגיה למשנה למלך (שם ה"ג)], והכא נמי כלאים הוי עיקרו מן התורה. [ואביי פריך אדשמואל, אמאי לא אמר להא רבותא דמכת מרדות].

טז) מתני', ואסורין בחדש מלפני הפסח ומלקצור מלפני העומר. השיטה מקובצת (אות ח וט) גורס, אסורין בחדש לפני העומר, ומלקצור לפני הפסח, וכן משמע ברש"י לקמן (עמוד ב') ד"ה מאי קודם לעומר, ובתוס' (שם) ד"ה מאי קודם לעומר. וכן גרס הברכת הזבח. וכן גרס ר"ע מברטנורא מנחות (פ"ז מ"ז). וטעמא, דאיסור חדש אינו תלוי בפסח אלא בעומר. והתוס' יו"ט בחלה (פ"ב מ"א) ביאר ד"פסח", היינו היום של פסח שמביאין בו העומר. וכן ביאר בשו"ת שאגת אריה (החדשות), בדיני חדש סימן ה). והרש"ש, לבאר גירסא דידן, דאיסור האכילה דחדש אינו תלוי בעומר, דהא אף בזמן הזה דליכא עומר, אסור, אבל איסור קצירה תלוי דווקא בעומר, דבזמן דליכא עומר, מותר, [כמו שיבאר באות הבאה], משום הכי שפיר גרסינן "ומלקצור מלפני העומר".

יז) מתני', ומלקצור מלפני העומר. כתב הרש"ש, דבזמן הזה דליכא עומר אין איסור קצירה קודם ט"ז בניסן, דאיסור קצירה נפקא לן מדכתיב "ראשית קצירכם" (ויקרא כג י), וכיון דאין קציר העומר, שרי. והעולת שלמה דייק מדברי השיטה מקובצת לקמן (פד. אות א), שדן בענין קצירה בחוץ לארץ, וכתב עצה (בשם הר"י) למכור הקרקע לגוי, אלמא דאיירי בזמן הזה, ואפילו הכי פשיטא ליה שאסור, וכן דעת השאגת אריה (בשו"ת החדשות דיני חדש סימן ח). ובקרן אורה לקמן (עא:): נסתפק בזה. וכן השפת אמת, וכתב, דמכל מקום אסור, משום שמא יבנה בית המקדש, כדגורנין גבי אכילה. ועיין עוד בשו"ת שאגת אריה (החדשות חדש ה).

יח) מתני', שם. כתב הרמב"ם (פ"ז מתמידין ומוספין הי"ג), אסור לקצור בארץ ישראל וכו'. ודקדוקו הרש"ש והשאגת אריה (בשו"ת החדשות דיני חדש סימן יד), דבחוץ לארץ שרי. ובשיטה מקובצת לקמן (פד. אות א) הביא בשם הר"י (בתשובה), דאסור גם בחוץ לארץ, דהוי "מקום שאתה מביא" [וכדדרשינן], דאפשר להביא עומר אף מחוץ לארץ, כדאיתא לקמן (עא:). לר' יוסי בר' יהודה. ובשם הר"ם הביא, דמותר, כיון דהוויא מצוה התלויה בארץ, ואינה נוהגת אלא בארץ, כדאיתא בקידושין (לו:), ואף דאיסור אכילת חדש אמרינן (שם) דנוהג בחוץ לארץ, היינו דוקא באכילה דנפקא לן מ"מושבותיכם" (ויקרא כג יד), אבל איסור קצירה לא נפקא לן מהתם.

יט) מתני', שם. לעיל (סח). אמרינן, דעל ידי קיטוף [דהיינו תלישה] שרי. ובשו"ת שאגת אריה (החדשות דיני חדש סימן י) כתב, דלאו דברי הכל היא, ותליא בפלוגתא דרבי יוסי ורבנן בחולין (קלו:), אם תלישה בכלל

נתבטלה אגב כרי. כמו שכתב הרמב"ם (פ"א מתרומות הכ"ו).

י) גמ', או דלמא כיון דשתלה פקע ליה טבלא מינה. כתב בשו"ת דבר אברהם (סימן כח אות ג), דלהאי גיסא דפקע טבלא, אינה חייבת במעשר אף לאחר שתלשה, עד שימרח מחדש. והקשה (בהגהות אות לח), לפי זה, אמאי מיבעי ליה דוקא בשקרא עליה שם, ולא נקט הבעיא בטבל גופא, אם פקע בשתילה. אבל העולת שלמה כתב, דודאי אינו כן, מדתנן בתרומות (פ"ט מ"ד), הטבל גידוליו מותרין, [דהיינו, הטבל שנתמרח מותרין הגידולין באכילת ארעי קודם מירוח], במה דברים אמורים, בדבר שזרעו כלה, אבל בדבר שאין זרעו כלה, אפילו גידולי גידולים אסורים, והא שיבולת הוה כדבר שאין זרעו כלה, כדאמרינן מקמי הכי (בגמ') וכדפירש רש"י בד"ה כי קמיבעיא לי שאין זרעו כלה, וממילא ודאי שאסורה משום טבל כשתלשה. [ולזה כיון השיטה מקובצת (אות ו) עיין שם], וכל ספק הגמ' דוקא לענין אם שייך לחול עליו שם תרומה במחובר, אבל כשתלשה ודאי דמיחייב במעשר אף קודם מירוח.

יא) גמ', ותנן לא מצינו תרומה במחובר לקרקע. כתב במסורת הש"ס, דלא נמצא בשום משנה או ברייתא. אמנם במעילה (יח:): תניא, נאמר חטא בתרומה וכו' ואינה אלא בשתלוש מן הקרקע. וכתב בהגהות הרא"מ הורוויץ, דהיינו ברייתא דמייתי הכא. והקשה החזו"ן איש במעילה (סימן לח ס"ק ב), דבברייתא דהתם לא איירי לענין מציאות תרומה, דהא משכחת לה אף במחובר, אלא לענין חטא דתרומה, וכדמוכח ממאי דתניא התם, מה חטא דתרומה פוגם ונהנה וכו'. ומשום הכי פירש, דהיה ידוע להם שהוא ברייתא, ויש לגרוס "ותניא". ועוד עיין בספרי (פרשת קרח פרשה כח אות יג), על הפסוק "בכורי כל אשר בארצם" (במדבר יח יג), אם למדתי על התרומה שאין קדושה חלה עליהם במחובר לקרקע וכו'. וכתב המצפה איתן, דהיינו הברייתא דמייתי הכא. [אך לכאורה תמוה, דאם כן, מאי משני, כי תניא ההיא לענין אחיובי מיתה וחומש, אבל לעולם חילא תרומה במחובר, הא בביכורים נמי אינו חייב מיתה וחומש, וכמו שכתב הרמב"ם (פ"ג מבכורים ה"א) ומאי קאמר שם דביכורים קדושה חלה עליהם במחובר. (א.י.ג.)].

יב) גמ', שם. כתב הנהיבות הקודש, דלמאי דסלקא דעתין השתא, דליכא תרומה במחובר כלל, לא קאמר אלא דלא חל חלות התרומה במחובר, דאילו קדושת תרומה שייך במחובר, בגונא שקרא שם קודם שזרענה ואחר כך זרעה, כמבואר ברמב"ם (פ"א מתרומות הכ"ו).

יג) גמ', כי תניא ההיא וכו' דאי תליש ואכל תלוש הוא ואי גחין ואכיל וכו'. הקשה בספר טל תורה, אם כן, אמאי נקט לא מצינו תרומה במחובר לקרקע, הא כהאי גוונא מצינן למימר בכל האיסורים ששייכים במחובר, כגון ערלה וכדומה, דאי תלשינהו תלוש הוא, ואי גחין ואכיל וכו'. ותירץ, לפי מה שהקשה עוד, אמאי אמרינן דאי גחין ואכיל במחובר בטלה דעתה, הא אי גחין ואכיל, הוי תלוש, ואיך אכל במחובר, [ועיין בדבר אברהם (סימן כח אות ג) בהג"ה אות לח] שתיירץ, דמשכחת לה כגון שתחב עד בית הבליעה, ואז קצצו, וכתב הטל תורה, דמשכחת לה כגון שלעסה במחובר, ובמה שבוולע לאחר מיכן אין איסור תרומה, כדאמרינן בכריתות (ו:), דכהן שסך שמן של תרומה, בן בתו ישראל מתעגל בו ואינו חושש, ועיין בתוס' ישנים ביומא (פא:). ד"ה זר שבלע, שכתבו, דעל ידי לעיסת היתר מתחלל, ועל ידי לעיסת איסור לא מתחלל, ומעתה, דוקא בתרומה משכחת לה הך היתרא, דתרומה שריא על ידי חילול, אבל בערלה לא שייך חילול.

יד) גמ', הזורע כלאים בעציץ שאינו נקוב אסור וכו'. הרמב"ם (פ"א מכלאים ה"ב) כתב להאי דינא בכלאי זרעים, ובפ"ה הט"ז הביאו גבי כלאי הכרם. והכסף משנה (בפ"א ה"ב) הביא את המקור לדבריו מסוגיא דידן, ובכלאי הכרם לא הביא המקור מסוגיין, ועיין באור שמח (בפ"ה). וכתב

מטומאת אוכלין הי"ב) פירש, דשעורין יבשים קליפתן מצטרפת ובזמן שהן לחין אין קליפתן מצטרפת.

כח תוס' ד"ה כדרך שבני אדם וכו', והא דאמר בסוף כתובות וכו'. דקדק השפת אמת, דמשמע דמפרשי דאיירי הכא בקליפה הגסה של החטה, דאי בקליפה הדקה, שפיר נקראת החטה ערומה גם כשהיא באותה קליפה. וצריך לומר, דלפעמים זורעים גם בקליפה זו. אמנם מדברי הרמב"ם (פ"ה מטומאת אוכלין הי"ז) שכתב, דאין שומר על גבי שומר, צריך לומר דמיירי הכא בקליפה הדקה. ועיין (שם הי"ב) שפירש דהחילוק בין לחות ליבשות משום שומר.

כט גמ', מאי קודם לעומר וכו' בשלמא למאן דאמר וכו' אלא למ"ד וכו'. פסק הרמב"ם (פ"ז מתמידין ומוספין הי"ג) דאסור לקצור דוקא קודם קצירת העומר, אף דלענין אכילה פסק (בפ"י ממאכלות אסורות הי"ב) דאסור עד הקרבת העומר. ועיין בבס"פ משנה (בהלכות תמידין ומוספין) שתמה עליו מסוגיין, דמבואר דאסור עד הקרבת העומר. אמנם הלחם משנה ומהרי" קורקוס (שם) תמהו על קשייתו דאדרבא חזינן מסוגיין, דקצירה אסורה עד קצירת העומר, ואכילה עד הבאת העומר, ועיין מה שכתב התוס' יו"ט (פ"א מחלה מ"א).

ל רש"י ד"ה אלא לרבי יונה לערבינהו וליתנינהו, בתוה"ד, והמתנה מקצירה ועד האיר המזרח לא חשיב משום דזימנין דנקצר סמוך לעלות השחר. ובתוס' ד"ה מאי כתבו, דהוא דחוק. וכן הקשה בחידושי הרשב"א. ופירש בדעת רש"י, ד"קודם קצירה" היינו, קודם שעה אחרונה הראויה לקצירה, דהיינו סוף הלילה, דכל הלילה ראוי לקצירת העומר כדתנן במגילה (כ:), וממילא כל שאינו קודם קצירה, הוא כבר בהאיר המזרח. וכן למאן דאמר קודם הבאה, היינו קודם שעה אחרונה הראויה להבאה, דהיינו עד תחילת ליל י"ז, וכל היום אסור החדש על הלילה.

לא גמ', אם השרישו קודם לעומר וכו' מאי קודם לעומר וכו'. הקשה הטורי אבן בראש השנה (י:), מהא דאיתא בפסחים (נה:), דהשרשה תלויה בימים ולא בשעות מעת לעת, ואם כן היאך אפשר דפליגי אימתי הויא השרשה [שיתירנה העומר], אם משעת קצירה או משעת הבאה, הא תרוייהו באותו יום הוו, ולא משכחת השרשה קודם הבאה שאינה קודם קצירה. וכן הקשה בחידושי הגרע"א. ותירץ השפת אמת, דהאי כללא דאמר התם דהשרשה בג' ימים, היינו דלאחר ג' ימים ודאי נשרש, דאי לא נקלט שוב אינה קולטת [עייין שם שדייק כן מדברי הרמב"ם (פ"ט מנטע רבעי ה"ח ופ"ג משמיטה ויובל הי"א)], אבל קודם ג' ימים יש שנשרש קודם ויש לאחר מיכן, וייתכן גם באמצע היום, והבקיאים בעבודת האדמה יכולים לראות אימת נשרש.

לב גמ', אם השרישו וכו', קודם קצירת העומר. ביאר השפת אמת, דהקצירה מתרת ההשרשה. דהעומר שנקצר מהקרקע הוא ראשית לפטור את כל אלו שנשרשו בקרקע, ואף דעיקר המתיר הוא ההקרבה, מכל מקום מה שנשרש לאחר הקצירה לא ניטל עומר מהשדה בשעה שהיתה התבואה מושרשת, ומשום הכי לא הותר.

דף עא ע"א

א מתני', קוצרין בית השלחין אבל לא גורשין. פירש ר"ע מברטנורא (מנחות פ"י מ"ח), דטעמא, משום דכמה דאפשר לשנויי משנינן. והעיר השפת אמת, דאיסור גדישה אינו משום איסור קצירה, אלא גזירה דלמא אתי למיכל מינייה, ומשמעות דבריו דישנה דכמה שיכול וכו', דהוא טעם בגזירה משום קצירה.

ב מתני', קוצר לשחת ומאכיל לבהמה. בפסחים (כג). פרכינן מהכא להא דאמר התם ד"לא תאכלו" הוי נמי איסור הנאה, ומשנינן, ד"קצירכם" משמע שלכם יהא. ופירש רש"י (שם) ד"ה ומאכיל לבהמה, דמאכיל אף

גזיזה, [גבי איסור גזית בכור]. ובסוף הסיק, דלהלכה שרי בקיטוף. וכן משמע בתוס' בכורות (כה). ד"ה ואמר ריש לקיש. וכן כתב המנחת חינוך (מצוה שב אות ו). ובתורת הקרשים (אות ר). ועיין במהרי"ט אלגאזי הלכות בכורות (פ"ג אות מא), שתמה על הרמב"ם שהשמיט דין זה. וכתב, דאולי סמך עצמו על מה שכתב (בפ"ב ממתנות עניים הי"ו) גבי פאה, דהקוטף פטור.

דף ע"ב

ג גמ', הני אין אורז ודוחן לא. כתב הרמב"ם (פ"ו מבכורים הי"ב), דאינן חייבים אפילו מדרבנן. והא דלא גזרו בהו כמו בתרומות, ביאר המהרי" קורקוס (שם), משום דלא שכיח כלל שיעשה מהם עיסה.

כא גמ', שאין באין לידי חימוץ אלא לידי סרחון. בירושלמי חלה (פ"א ה"א) איתא, שבדקו ומצאו שאין מחמיצין אלא חמשת המינים.

כב רש"י ד"ה אורז ודוחן לא, [לא] יצא בהן ידי חובתו משום מצה. כתב הקרן אורה, שהוא דיבור בפני עצמו, ושייך להמשך הגמ' גבי דברים הבאים לידי חימוץ אדם יוצא בהן ידי חובתו בפסח.

כג גמ', למאי הלכתא וכו' לענין חדש לענין חמץ בפסח וכו' מעשר שני טומאת אוכלין וכו'. כתב הקרן אורה דיש לדקדק במאי פליגי כל הני אמוראי, ועוד דמצינו עוד נפקא מינה כגון לענין ערלה וכלאים ומאי טעמא לא נשנו. וביאר, דהוה קשיא להו מאי קמשמע לן הברייתא דמצטרפין, פשיטא, ופירש רב כהנא, דקמשמע לן לענין חדש, דתבואה מצטרפת עם הקמח ועם הבצק, דאף דאמרין בכריתות (ה:), דהאוכל כוית מלחם וכוית מקלי וכוית מכרמל, לוקה שלוש, מכל מקום כי אבל מכל אחד שליש מהשיעור מצטרפי. ולרב יוסף אתי לאשמועינן בדין חמץ בפסח, דאף דאין טעמן שוה בחימוצן, מכל מקום מצטרפי. אבל רב פפא דנקט לענין מעשר שני קשה לכאורה מאי קמשמע לן. ועיין באות הבאה.

כד גמ', רבא אמר לענין טומאת אוכלין והא קמשמע לן דתבואה וקמחין דומיא דבציקות וכו'. ופירש רש"י ד"ה מה התם, דאתי למעוטי קליפת שעורים וסובין שבקמחים דלאו אוכלין ניהו. ודיקדק הקרן אורה מאי שנא דאסיק הכא לרבא האי רבותא, ולא לענין איסור חדש וחמץ דנראה דאין הקליפה והסובין מצטרפין, דלאו אוכלין ניהו, והוכיח כן ממתניתין דתרומות (פ"א מ"ה). וכן הקשה לאמוראי קמאי, אמאי לא נקטי להאי חידושא בחדש ובחמץ.

כה גמ', והתניא וכו' שעורה קלופה מצטרפת שאינה קלופה אין מצטרפת. העיר הקרן אורה, דבמתניתין בתרומות (פ"א מ"ה) משמע, דאפילו סובין של חטים אינן מצטרפות, דקתני דהסובין מותרין. וכתב, דאפשר לומר, דדוקא בפני עצמן מותרין הסובין, משום דאינם ראויים לאכילה, אבל כשהוא מעורב עם הסולת, מצטרף בשל חטים. והעיר עוד, דבמתניתין דחלה (פ"ב מ"ו) תנן, דמצטרפין [חמשת המינים] הן וסובן ומורסנן, ומדתנן סתמא, משמע, דאף בשל שעורין קאמר דמצטרף בכל לשיעור חלה כשהן מעורבין עם העיסה. וכתב, דצריך לומר, דדוקא בעיסה מצטרפין גם בשל שעורין, ובשמעתין מיירי לענין צירוף הגרעינים ועם הקמח.

כו גמ', שם. משמע דשעורין בעצמם חשיבי אוכל, ומיחייב עלייהו באיסורין. והעיר הקרן אורה, מדאיתא ביומא (פ:), זר שכוסס את השעורה, משלם קרן ולא חומש, משום דכתיב כי יאכל (ויקרא) פרט למזיק. אלמא דלא חשיב אכילה כלל. ותירץ, דדוקא לענין חיוב חומש לא הויא אכילה, אבל לענין איסור שפיר מקרי אכילה, וכי היכי דפטרין אכילה גסה מחומש משום דמזיק, אבל לענין איסורים חשיבא אכילה.

כז גמ', לא קשיא הא בלחות הא ביבשות. פירש רש"י ב"ה לחות וב"ה יבשות, דלחות מצטרפות ויבשות אין מצטרפות. אבל הרמב"ם (פ"ה

משויו, אבל בבא לידי גובר לא. והכא נמי בבא ליד גובר איירי, ואין יכולים לפדותו כך.

(יב) **בא"ד**, ויש לומר דאסרום כקונם. היינו, דאסור ואפילו מועלים בו לרבי מאיר כדאיתא **בנדרים** (לה). ואפילו הכי אין לו פדיון, כמבואר שם. אמנם היינו דוקא בקונם כללי ולא בקונם פרטי, כמבואר שם.

(יג) **בא"ד**, וכן יש לפרש מסותא דהתם. עיין באות הקודמת דהא דבקונם אין פדיון היינו דוקא קונם פרטי ולא בקונם כללי. והקשה **בחידושי הגרי"ז**, איך אפשר לפרש כך להדיא דמסותא, הא איתא התם דאיכא רבנן דפרשי מינה, אם כן מוכח דאסרה אכולי עלמא והווי קונם כללי. [ויש ליישב בדוחק, דהתם אסר על רבנן בין דפרשי ובין דלא פרשי, ואכולי עלמא לא אסר. (א.י.ג.)].

(יד) **בא"ד**, אי נמי דוקא בעלים הוא דיכול וכו'. וכן כתבו **בתוס' תמורה** (כו:): **ד"ה לא אמרי**. וכן כתב **בשיטה מקובצת בבבא מציעא** (ו:): בשם **הריטב"א** [גבי מסותא], [ועיין שם שכתב דהוא הדין אחר מרצון הבעלים]. וכן כתב **בחידושי הרשב"א בבא מציעא** (נו:). אבל **בתוס' בניצה** (ה:): **ד"ה ובקש** מבואר, דאפילו אחר מחלל בשוה פרוטה.

(טו) **תוס' ד"ה הנחל והשלולית, בתוה"ד**, ופריך התם וכו'. וכן כתבו **התוס' בבבא בתרא** (נה:): **ד"ה דרך היחיד ודרך הרבים**. אמנם **הרשב"ם** (שם) **בד"ה שביל הרבים** כתב, דלא זו אף זו קתני. ולכאורה הוא דלא כהירושלמי שהביאו התוס'.

(טז) **גמ'**, אמר רבי יוחנן רבי מאיר בשיטת רבי שמעון אמרה וכו' אף משהביאה שלישי. ביאר **בחידושי הרשב"א** דטעמיה דרבי יוחנן דאוקמה אף בגוונא דהביאה שלישי, משום ד"קוצר לשחת", כל שחת משמע, דאי לא, הוה ליה לפרושי בהדיא ולמימר, קוצר לשחת בשלא הביאה שלישי. והקשה עליו המגיד, אם כן תנא קמא דמתניתין, נמי הוה ליה לפרושי, קוצר לשחת בשלא הביאה שלישי, דהא אמרינן להלן בגמ', דר' יהודה לפרושי דבריו קאתי.

(יז) **רש"י ד"ה לאדם מי שמעת ליה, בתוה"ד**, ורבי מאיר אפילו בקוצר לאדם נמי אמר וכו'. הקשה **בחידושי הרשב"א**, אם כן, נידוק נמי מדלא קאמר "שלא הביאה שלישי", דמשמע דאיירי אף בהביאה שלישי. [ואכתתי קשי אמאי מודי בברייתא]. וכתב, דודאי דאף דלא קתני שלא הביאה שלישי, איירי בהכי, כי היכי דלא תיקשי מברייתא אמאי מודי, והוה כמאן דמפרש בלא הביאה שלישי, אבל לומר דאיירי דוקא לבהמה הוה ליה לפרושי.

(יח) **גמ'**, אימור דשמעת ליה לר' יהודה לבהמה וכו' דאם כן הווי להו תלתא תנאי. פירש **רש"י בד"ה הווי להו**, דאם כן אתא רבי יהודה לחלוק, וקיימא לן ד"אימתי" לפרש. והקשה **בחידושי הרשב"א**, מדוע האריך, בהאי דקאמר "אם כן הווי להו תלתא תנאי", לימא העיקר, ד"אימתי" לפרש, אם כן איירי בגוונא דתנא קמא דהיינו לבהמה דוקא. וביאר, דאי משום האי כללא לחוד אינו מוכרח, דאפשר, דה"אימתי" דלפרש, קאי אהא דאיירי תנא קמא נמי קודם שהביא שלישי דוקא, ולעולם איהו מיירי אף באדם, אף דתנא קמא לא איירי, אלא בבהמה, אבל מהא ד"אם כן הווי תלתא תנאי" בצירוף הא "דאימתי לפרש". מוכח שפיר דאיירי בבהמה דוקא. ועיין עוד במה שהאריך.

(יט) **גמ'**, שם. הקשה **בחידושי הרשב"א**, אמאי לא מוכיח דדוקא לבהמה הוא דשרי, דהא אמר **לעיל** (בעמוד א), ד"שלא ברצון חכמים היו עושין". ותירץ, דאיכא למימר, דשלא ברצון חכמים היינו דוקא בהביא שלישי, אבל בלא הביא שלישי שרי אף לאדם.

(כ) **תוס' ד"ה אימור דשמעת ליה, בתוה"ד**, ופירש שם בקונטרס וכו'. דהכא משמע בהדיא דלבהמה איירי וכולה חזא מילתא קתני. העיר **השפת אמת**, דברש"י שם לא מפורש ד"קוצר לשחת" מיירי לאדם, ויתכן, דקאי

חיטין גמורים על ידי קיטוף, ומינה פריך אלמא חדש מותר בהנאה. וכן כתבו **התוס'** (שם) **ד"ה קוצר לשחת ומאכיל לבהמה**. ועוד פירשו, דפריך מסיפא מדרבי שמעון, דאף משהביא שלישי קוצר. וכן כתבו **בתוס' לקמן** (עא:): **ד"ה אימור**. ועיין **בתוס' יו"ט** (מנחות פ"י מ"ח), שהביא הגמ' דפסחים על הדין דקוצר לשחת ומאכיל לבהמה. ותמה עליו **השפת אמת**, דברש"י **תוס'** דלעיל מבואר, דלא איצטריך לטעמא ד"קצירכם", אלא במאכיל לבהמתו ואדרבי שמעון.

(ג) **מתני'**, **עד שלא הביא שלישי**. פירש **הרמב"ם בפירוש המשניות** (מנחות פ"י מ"ח) דהיינו קודם הבאת שלישי אחרון. ותמה **השפת אמת**, למה לא פירש כפשוטו, קודם הבאת שלישי ראשון, כמו הכללים דחייב מעשרות.

(ד) **רש"י ד"ה קוצרין מפני הנטיעות**, לישנא אחרינא משום כלאים. ביאר **התפארת ישראל** (מנחות פ"י מ"ט אות ע), דהוא לשיטת **הראב"ד** (פ"א מכלאים ה"ו) דיש כלאים בזרעים הסמוכים לאילן, ולישנא קמא דלא פירש הכי, היינו **כהרמב"ם** (שם) דסבר ככהאי גוונא ליכא כלאים, ומותר אפילו לכתחילה.

(ה) **מתני'**, **לא מצא מן הקמה יביא מן העומרים**. **לעיל** (ע:): פליגי אמוראי אימת הויא השרשה דאמרינן דמתרת קודם העומר, ולר' יוסי בר זבדא בעינן השרשה קודם קצירה. וכתב **השפת אמת** (שם), דלדידיה, לא יהיה ניתר אלא מה שהשריש קודם שקצר עומרים אלו שמהם הובא העומר. ועיין **לעיל** (ע: אות לב).

(ו) **גמ'**, ואימא ממין שאי אתה מביא אתה קוצר ההוא לא מצית אמרת **מדברי יוחנן**. הקשה **השפת אמת**, הא מאי דדרשינן ממקום וכו' דמותר לקצור ממקום שאי אתה מביא, נמי אינו כמו בחלה, דחלה נוהגת בכל מקום, וכיון דילפינן מחלה מאי ראית לדרוש לענין המינים דוקא. ותירץ, דכיון קצירת שעורים קודמת לקצירת חטים, אין לומר דהא דהתיר הכתוב קצירה דידהו קודם לעומר, ולכן מסתבר טפי למעט מקום שאין אתה מביא.

(ז) **רש"י ד"ה וקצרתם את קצירה**, דמשמע שיכול לקצור קודם **הבאת** העומר. העיר **הרש"ש**, דאיסור קצירה אינו אלא קודם קצירת העומר, וכיון שנקצר הותרה קצירה, כמבואר **לעיל** (ע:): ומה שייך להבאת העומר.

(ח) **רש"י ד"ה ואימא ממין שאי אתה מביא**, חטין וכוסמין ושבולת שועל ושיפון. כתב **הרש"ש**, דמוכח מרש"י, דאין עומר בא אלא משעורין ולא ממין כגון שבולת שועל ושיפון, דאמרינן **לעיל** (ע:), דלענין חלה, שבולת שועל ושיפון מין שעורים.

(ט) **תוס' ד"ה מרכיבין, בתוה"ד**, ופירש בקונטרס שם דקלים זכרים שאין נושאים פירות. מיהו לפנינו (שם) פירש **רש"י בד"ה בדניסחני קץ**, דיש להם פירות, אלא דאין מתבשלים בו עולמית. וכתב **הצאן קדשים**, דלפי זה לא קשיא מידי, דנקבות אין עושים פירות כלל, והיו מרכיבין הזכרים בהן, בשביל שיעשו פירות.

(י) **תוס' ד"ה וכוּרְכִיבִין את שמע, בתוה"ד**, ונראה לפרש דלא היו מפסיקין בין ישראל לשם שלא יהא נראה כאומר לישראל שישמע את השם ופשטיה דקרא וכו'. **הצאן קדשים** גרס, "שלא יהא נראה כאומר לשם שישמע את ישראל". [וכן מפורש **בתוס' פסחים** (נו:): **ד"ה לא היו מפסיקין**]. אבל **הברכת הזבח** גורס כדלפנינו. ומה שכתבו **התוס'** ופשטיה דקרא וכו', היינו, דפשוטו, דלאו אשמיעה קאי, אלא הפירוש, תשמע ותבין ישראל שהשם אלוקינו וכו'.

דף עא ע"ב

(יא) **תוס' ד"ה ומתירין**, ואם תאמר ויחללו שוה מנה על שוה פרוטה וכו'. בהגהות **המהרש"ם** תירץ על פי דברי **השיטה מקובצת בבבא מציעא** (נו:): בשם **הריטב"א**, דדוקא כל זמן שלא בא ליד גובר יכול לחללו על פחות

וכו', [כיון דבעי למילף תרוייהו, יום ושבת]. והביא, שכן גרס רבינו חננאל במס' שבת.

(ו) רש"י ד"ה ולהקטיר חלבים, מה שמתעכל מן המזבח מחזיר כל הלילה. כתב הקהילות יעקב (סימן ל את ה), דטעמא דלא פירש דמעלן לכתחילה בלילה. משום דתנן בברכות (ב). כל הלילה כשר להקטיר אימורין ולאכילת קדשים הנאכלים ליום אחד, ומה טעם אמרו חכמים עד חצות וכו', דהיינו דאסור לכתחילה להעלות האימורין אחר חצות ואינו כל הלילה. אלא אדינא דאהדורי פוקעין דהווי כל הלילה. אמנם ברש"י (שם) בד"ה כדי להרחיק, כתב דגם לכתחילה אפשר להעלות כל הלילה.

(ז) גמ', הא רבי והא רבי אלעזר ברבי שמעון וכו'. ובגמ' להלן ובעמוד ב' אמרינן, דלרבי דנקצר ביום כשר, לא דחיא שבת, ולרבי אלעזר ברבי שמעון דפסול, דוחה. אמנם הרמב"ם (פ"ז מתמידין ומוספין ה"ז) פסק דנקצר ביום כשר, ולכאורה במה שפסק (שם הי"א) דדחיא שבת סותר דבריו. ותירץ הצאן קדשים (בעמוד ב), דהתם אמרינן, דאף דלגבי הקטר חלבים ואיברים אמרינן "חביבה מצוה בשעתה" ומקטירין בשבת, גבי קצירה אם כשר בדיעבד ביום אינו דוחה שבת, וטעמא, משום דגבי איברים כבר דחתה השחיטה את השבת, ולפי זה, רבי ישמעאל דסובר לעיל (סג): דבשבת היה בא מג' ובחול מה'. ולא סבירא ליה כיון דניתנה שבת לידחות אצל ג' תידחה נמי אצל ה', כדאמרינן התם, אף דנעשה בבת אחת, כל שכן דלא סבירא ליה האי מגו משחיטה להקטרה, ואם כן אמרינן חביבה מצוה בשעתה גם גבי קצירת העומר, ודוחה שבת ליקצר בלילה וכן תירץ בשו"ת בית הלוי (חלק א סימן לח אות ב). ועיין נמי מה שתירץ בברכת הזבח, ומה שהאריך בעולת שלמה.

(ח) תוס', ד"ה מנין בתוה"ד, אבל לר' עקיבא לא יתכן וכו'. עיין באות הקודמת שהבאנו דברי הבית הלוי, והוסיף שם, דלדבריו יש ליישב דלעולם סברה הבריייתא כרבי עקיבא, אלא דדוקא מכשירי מצוה דלא הוו מצוה עצמה אין דוחין שבת היכא דיכול לעשותן מערב שבת, אבל מצוה עצמה דחי אף דיכול לעשותה מערב שבת, כל שהגיע זמנה בשבת, וטעמא, משום דינא ד"חביבה מצוה בשעתה". ועיין שם מה שהאריך.

(ט) גמ', דתניא היה מקריב מנחת העומר ונטמאת וכו'. הרמב"ם (פ"ז מתמידין ומוספין ה"ז) פוסק כרבי דנקצר ביום כשר. והקשה הקרן אורה, אמאי השמיט הרמב"ם הך דינא דטומאה דתליא בהא. וכתב, דאין לומר, דקצירה בלילה דוחה טומאה, כי היכי דדחיא שבת. דאם כן, היינו דלא כרבי ודלא כר' אלעזר ברבי שמעון. ועוד דלא דמי לשבת, משום דקצירה הוא דבר שזמנו קבוע בלילה, ודבר הקבוע לו זמן דוחה שבת אף דלא מעכב ההקרה, אבל לענין טומאה, כיון דכשר בדיעבד ביום, לא ידחה טומאה משום דלכתחילה צריך לילה. [ועיין בזבח תורה שצויין באות ז', ואולי לדבריו אפשר ליישב. (א.י.ג.).]

(י) תוס' ד"ה אף דלילה ביום לא, בתוה"ד, ותמה וכו'. כתבו הקרן אורה והשפת אמת, דלפי מה שבאירו [הובא באות ד], דרישא דיביא מן העומרים איירא בנקצר בערב פסח, וסיפא דנקצר ביום כשר איירא ביום ט"ז, לא קשיא מידי, דהתנן לתרוייהו במתניתין.

(יא) תוס' ד"ה הא רבי הא רבי אלעזר ברבי שמעון, כסתם משנה דמגילה הלכה. אבל הרמב"ם (פ"ז מתמידין ומוספין ה"ז) פסק כרבי. ועיין לעיל באות ז.

(יב) תוס' ד"ה אמאי דחי שבת, בתוה"ד, כיון דדיעבד כשר לא הוי דומיא דתמיד וכו'. תמה השפת אמת, מנלן דבעינן דומיא דתמיד. [ועיין באות ז, שצויין לדברי הזבח תודה, שכתב שם, דלמאי דדרשינן ליה מ"מועדי ה" ודאי בעינן דומיא דתמיד, דהתם נמי דרשינן ליה מ"במועדו" ואפילו בשבת, ובאמת, לברייתא שהובאה לעיל בסוגיין דדריש ליה מ"תקריב", כיון דלכתחילה בעינן בלילה, דוחה שבת, ולפי זה לכאורה מיושבים דברי

אבהמה כדאמרינן הכא, אלא, דרש"י מפרש ד"מאכיל לבהמה", הווי מלתא בפני עצמה, ואשמועינן דשרי אפילו חטים גמורים. ואמנם מאי דקשיא ארש"י, מנלן בסוגיין דקוצר לשחת היינו דוקא לבהמה.

(כא) תוס' ד"ה לאדם מי שמעת ליה, הא דלא פריך לעיל וכו' דהכא לא פריך וכו'. הקשה השפת אמת, דאכתי קשיא, הא קתני להדיא במילתיה דר' שמעון, "יקצור ויאכיל", דמשמע דוקא לבהמה. ומשום הכי ביאר, דהא דפריך "אימור וכו' לאדם מי שמעת ליה", היינו, דרבי מאיר מיירי אף לאדם, לא מכח סתמא, כמו שפירש רש"י בד"ה לאדם מי שמעת ליה, דלא משמע לה כלל מהאי סתמא, דאפשר דסתמא לשחת לבהמה קאי. אלא הראיה, דכיון דאמרת דרבי מאיר קודם הבאת שליש איירי, על כרחך אפילו לאדם שרי, דאי לבהמה, אף לרבנן שרי, דקודם שליש ולבהמה ודאי לאו קצירה היא לכולי עלמא, והשתא, כדמוקי לרבי מאיר כרבי שמעון, לא מצי לאקשווי כי האי גוונא, דכיון דמוקי ליה לאחר הבאת שליש נמי, מצינן לאוקמו נמי לבהמה דוקא, [ונמאי דפליגי עליה רבנן, היינו משום דלאחר הבאת שליש, קצירה היא לשיטתם אפילו לבהמה], ומשום הכי, אפילו אי נימא דלרבי שמעון לבהמה דוקא, שפיר מצי אתי רבי מאיר כוותיה.

דף עב ע"א

(א) תוס' ד"ה סבר לה כוותיה בחדא, הוה מצי לשנויי לעיל דאמר בשיטת רבי שמעון. כך גורס הברכת הזבח, דהיינו, דסבר לה כוותיה דר' שמעון בהא דקוצר לשחת לא הווי קצירה, אבל סבר דדוקא קודם שהביאה שליש, ובהא פליגי עליה. ולא ניחא להו למימר הכי אשינויא דאמרינן לעיל (עא): בשיטת רבי יהודה אמרה, דהיינו, דקוצר לשחת לא הווי קצירה, ופליגי עליה, דסבר אף לאדם, משום פירכא דפרכינן התם אימור דשמעת וכו'. וכן פירש העולת שלמה. אבל הצאן קדשים גורס בדבריהם, "בשיטת ר' יהודה". ובהא פליגי עליה דר' יהודה, דאיהו סבר אף לאדם, וכתב, דעדיף לפרש כן, דלגירסת הברכת הזבח, אכתי קשו מתנייתא אהדדי כדאמרינן לעיל (שם).

(ב) גמ', קוצרין מפני הנטיעות וכו' קצירכם ולא קציר מצוה. הקשה השפת אמת לעיל (עא), דהתם במתניתין תנן נמי מפני בית האבל, ופירש רש"י (שם) ד"ה ומפני בית האבל, דהיינו לישב שם לברך ברכת רחבה, והיא אינה אלא מצוה דרבנן, והיכי ממעטינן מקרא. ותירץ, דאין עיקר החילוק בהאי דרשה בין מצוה לרשות, אלא בין קצירה שהיא לצורך גוף התבואה, לקצירה שהיא לצורך סיבה חיצונית, כגון לצורך המקום.

(ג) גמ', מאי טעמא דכמה דאפשר לא טרחינן. הקשה הקרן אורה, וכי משום טירחא אסור לקצור, דאמרינן דבעי למעוטי בטירחא, הא האיסור בעצם הקצירה. וביאר, כיון דאסור לקצור קודם העומר, יש למעט בקצירה, כדי שלא יראה כקציר הרשות.

(ד) גמ', מנין שאם לא מצא מן הקמה יביא מן העומרים וכו' מנין שאם נקצר ביום כשר. הקשה הקרן אורה, מה צריך ריבויא לנקצר ביום, הא כבר יליף שאם לא מצא מן הקמה יביא מן העומרים, והיינו שלא מצא מחובר בלילה, שכבר נקצר הכל מערב פסח, וכמו שפירש רש"י לעיל (עא). ד"ה לא מצא, ואם כן נקצר ביום. ותירץ, דמכל מקום, בנקצר ביום ט"ז, סלקא דעתין דפסול, משום דליכא "תמימות", דבעינן שיהיה קציר בלילה. עוד כתב, דלפי זה, מתניתין נמי דקתני (שם) יביא מן העומרים, ותו קתני נקצר ביום כשר, רישא בנקצר לפני הפסח וסיפא ביום ט"ז. וכן כתב השפת אמת.

(ה) גמ', מנין שאם נקצר ביום כשר ודוחה את השבת. כן גירסת השיטה מקובצת (אות ג), דמוחק תיבות "תלמוד לומר תקריב". וכתב בחשק שלמה, דלפי זה גרסינן נמי אחר כך, "תקריב ואפילו ביום ואפילו בשבת"

התוס'. (א.י.ג.).

דף עב ע"ב

דהיינו דקפריך באה חייטין לא מיבעיא לן וכו', דהיינו דבשעורין נימא דאינה נאכלת אף דנקמצת, כיון דאשכחן במנחת חוטא דכהנים דמיקמצא ולא מיתאכלה, ונמצא לפי זה, דלא פריך "באה שעורין מנלן", אלא לענין דין אכילת שיריים, כיון דאשכחן דאיכא דמיקמצא ולא מיתאכלה, ולפי זה ניחא ממה שהביאו התוס' מסוגיא דכל המנחות באות מצה, דהתם ליכא למיפריך דבאה שעורין לא ידעינן דבאה מצה, דלית לן לחלק בכך, כיון דלא אשכחן מנחה שבאה חמץ.

כ [גמ', מדנקמצת שיריה לכהנים. לכאורה צריך ביאור, דתוס' לעיל (כ):] ד"ה **לדברי רבי**, כתבו, דאין לתמוה מה קמיצה שייך בעצים, דאין בהם שירים, דהא אשכחן כי האי גוונא לרבי שמעון, דמנחת חוטא של כהנים נקמצת והקומץ קרב לעצמו והשיריים לעצמן, חזינן מדבריהם, דמדברי שמעון נשמע לדרבנן, דשייך קמיצה אף במקום דאין שירים, ולכאורה הדברים סותרים למבואר כאן, דלרבנן לא אמרינן הכי, אלא ליכא קמיצה בלא דין שירים. (א.ג.). ואולי יש לומר, דשאני עצים כיון דלא שייך בהו דין אכילה].

כא [גמ', אם אינו ענין לחריבה של חטין. פירש רש"י (העליון) ד"ה לחרבה של חטין, כגון מנחת מאפה. והקשה השפת אמת, אמאי נקריית חרבה, דהיינו בלא שמן. ובפשוטו היה נראה לפרש, דהיינו מנחת חטא. וביאר, דרש"י הוכרח לפרש כן, משום דקשיא ליה, מנחת חוטא גופה מנלן, עוד כתב, דיש לפרש כוונת רש"י דקאי גם על מאפה וגם על חוטא, דאין טעם לחלק ביניהם. ועיין ברש"ש, שגרס "חוטא".

כב **תוס' ד"ה חייטין לא**, בתוה"ד, משום דשעורין הוא מאכל בהמה. הקשה השפת אמת, כיון דמקריבים לגבוה, מה בויון יש בכך לכהן. ואמאי לא פירשו כדאמרינן בגמרא **לקמן** (ע.ג.), דעומר ומנחת סוטה, כיון דבאים רק להחזיר ולברר עוון, לא קרינן בהם "אשר כופר בהם" (שמות כט כג), והכי נמי יש לומר דמהאי טעמא הוא שניא שעורין מדחייטין. ונלכאורה יש לומר בכוונת תוס', על פי מאי דאיתא **בסוטה** (יד.) גבי מנחת סוטה, "היא עשתה מעשה בהמה, לפיכך קרבנה מאכל בהמה", וסלקא דעתך שלא תהא נאכלת, כדי שיהא ניכר שהוא מאכל בהמה. וכן לענין מנחת העומר, מה שמביאין שעורין אתי לרמוזי, דבפסח אף שיצאנו ממצרים, לא הגענו לתכלית הגמורה שהיתה במתן תורה, וכמו שכתב החינוך (מצוה שו) באריכות, ומשום הכי מביאין בתחילת ספירת העומר שעורין, כי היו בבחינת בהמה, ובזמן "מתן תורה" שתי הלחם מחייטין, כיון שהגיעו למדרגת אדם קודם החטא שנסתלקה מהם זוהמת הנפש. והכא נמי סלקא דעתין, דצריך להראות שהעומר מאכל בהמה, ולא יאכלהו].

דף עג ע"א

א [גמ', יכול לא יחלקו בקדשי קדשים אבל יחלקו בקדשים קלים וכו'. **הרמב"ם** (פ"י ממעשה הקרבנות ה"ז) כתב להאי דינא לענין חוזה ושוק, [דהיינו חלק הכהנים]. וכתב **הקרבן אורה**, דלכאורה בחלק הבעלים נמי אין חולקים שלמים כנגד שלמים, והראיה, מהא דתנן **בקידושין** (נב.), המקדש בחלקו בין בקדשי קדשים בין קדשים קלים אינה מקודשת, ואף דאייירינן וכו' [דחזינן דלאו ממונו הוא]. אבל מקרא דבמדבר (יח ט), דילפינן התם "מן האש, כאש לאכילה", לא נפקא אלא חלק הכהנים דמצווים באכילה. אבל בעלים על כרחך דמהא ילפינן. והא דכתב הרמב"ם בחוזה ושוק, משום דקרא איירי בחלוקת כהנים. אמנם הביא **התוס' בבא קמא** (יב): **ד"ה ומחיים** כתבו, דדוקא כהן המקדש בחלקו אינה מקודשת, אבל בישראל קידש. וכן משמעות לשון הרמב"ם (פ"ה מאישות ה"ה).

ב [גמ', **ההוא מכל נפקא**. פירש רש"י **בד"ה ההוא מוכל נפקא**, דדרשא דברייתא מ"כל", ודינא דאם אינו ענין לחריבה וכו' מ"מנחה". וכן כתבו

(ג) **גמ'**, אלא קסבר רבי קצירת העומר לא דחיא שבת. הקשה בחידושי **הרשב"א**, אכתי קשיא מאי דפרכינן, ורבי לאו תלמידיה דר' שמעון, דהא ר' שמעון נמי סובר כר' ישמעאל דדחיא שבת, כדאמרינן **לעיל** (עמוד א) וסבר לה כר' ישמעאל וכו', ואם באנו לומר, דסבר כוותיה בחדא ופליג בחדא, הכי נמי הוה מצינן למימר דסבר כר' ישמעאל דדוחה שבת, ולא סובר כר' עקיבא, דכל מלאכה שאפשר לעשותה מערב שבת אינה דוחה את השבת, וסבירא ליה דדוחה כר' אליעזר. ותירץ, דלא קשיא לן אלא במאי דלא סבר כר' שמעון במה שקיבל מרבי עקיבא רבו, אבל במה שסבר כר' ישמעאל לא קפיד, הואיל ואינה אלא סברא דנפשיה, דר' שמעון לא קיבל להאי דינא מר' ישמעאל, אלא סובר כוותיה. עוד תירץ, דמאי דאמרינן (שם) וסבר כר' ישמעאל, לא קאי ארבי שמעון, אלא ארבי אלעזר בריה.

יד [גמ', אלא פשיטא לטחינה והרקדה ודכוותה גבי עומר לקצירה. כתב **הרש"ש**, דמשתי הלחם גופא הוה מצי לאקשוויי, [דטחינה והרקדה נמי אפשר לעשותן מערב שבת], אלא דרצה להקשות נמי מעומר.

טו [גמ', וקסבר רבי תנור מקדש אי אפי לה מאתמול איפסיל לה בלינה. הקשה **הצאן קדשים**, **דלעיל** (מח.). כתבו **התוס'** ד"ה לעולם כרבי, דרבי סובר דכלי שרת אין מקדשין אלא מדעת, אם כן יכול לאפות מערב שבת בלא כונה לקידוש, ולא קדשי עד למחר, ולא יפסלו בלינה. ותירץ, דלעולם סבר רבי דמקדשין שלא מדעת, והתוס' לא כתבו דאין מקדשין אלא מדעת, אלא בגוונא דלא חזו כולהו להתקדש, וכסברא שכתבו **לעיל** (ז). **ד"ה וכי מהדר ליה לקומץ**.

פרק ואלו מנחות

טז **רש"י ד"ה מנחת הסולת**, היתה נקמצת עיסה. דקדק **הקרבן אורה**, דנלושת עיסה קודם הקמיצה. ודלא **כהרמב"ם** (פ"י ממעשה הקרבנות ה"טז), דמשמע שם שנקמצת סולת. ועיין **במשנה למלך** (פ"ג שם ה"י) שהאריך בשיטות אלו.

יז [גמ', כל היכא דתנן עשר תנן וכו'. עיין מה שפירשו **רש"י** (כתב יד) ד"ה עשר תנן, ו**ברש"י** (העליון) ד"ה לאפקויה מדרבי שמעון. ועיין **ברש"י לעיל** (נט.).] **ד"ה כל היכא דתנן**, דפירש באופן אחר.

יח [גמ', **מנלן דכתיבא כתיבא וכו'**. כתב בחידושי **הרשב"א**, דגרסינן, מנלן, מנלן, דכתיבא וכו'. (כן גרסו **השיטה מקובצת** אות ח והב"ח אות א). דהיינו בתמיהה, וכההיא **דמגילה** (ב.), מנלן, מנלן, כדבעינן למימר לקמן חכמים הקילו וכו'. והקשה, דלא דמי להתם, דהתם פריך דמשמע מדברין שאתה שואל "מנלן", דנפקא לן מקרא, דבאמת לאו מקרא נפיק, אבל הכא הא נפקא לן לה מקרא ומאי פריך, הא מקרא נפיק. ותירץ, דהכא פריך משום דלישנא ד"מנלן", משמע שקשה למצוא המקור בפסוקים, דעל דבר שנכתב בפירוש, הוה ליה למנקט "מנא הני מילי". ואהא משני, באה חייטין לא קמיבעיא לן, כי קמיבעיא לן באה שעוריים, שקשה למצוא.

יט [גמ', באה חייטין לא קמיבעיא לן כי קמיבעיא באה שעוריים. פירש **רש"י** (כתב יד) ד"ה באה חייטין, משום דסתם מנחה באה חייטין, הלכך ההוא [קרא דזאת התורה] בכל המנחות בחטין קמשמע. והקשו **התוס'** ד"ה חייטין, **דלעיל** (נב): (דיליף לכל המנחות שבאות מצה מקרא ד"זאת תורת המנחה", אמאי לא פרכינן, תינח באה חייטין באה שעורין מנלן. ולכאורה יש לומר, דהא מסקינן בסוגיין, דלא איצטריך קרא אלא לרבי שמעון, דאמר דאיכא מנחה דמקמצא ולא מיתאכלה, ואם כן יש לומר,

דריש רבי יוסי בקידושין (גב:) דהמקדש בחלקו אינה מקודשת, דהבשר כאישים דהוי רק לאכילה. ואקושיא בתרייתא תירץ **הצאן קדשים** דלמסקנא דהתם (גג.) אף רבי יהודה דדר ביה, ודרשינן לה מקרא אחרינא ואף לרבי יוסי מצי למדרש מהתם.

דף עג ע"ב

(יא) **גמ'**, שלמי העובדי כוכבים עולות וכו' רב חמא בר גוריא. ולהלן בגמ' פליגי בה נמי רבי יוסי הגלילי ורבי עקיבא. ובזבחים (קטז.) פליגי רבי אלעזר ור' יוסי בר חנינא אם קרבו שלמים לבני נח. ועיין שם באות יא, שהבאנו שהרש"ש (שם) העיר כן, והקרבן אורה (שם) חילק בין במה שלהם שהוא מה שדיברו שם, למקדש שהוא ענין דידן.

(יב) **גמ'**, איבעית אימא קרא איבעית אימא סברא וכו'. כתב הקרבן אורה, דלכאורה נפקא מינה בין הסברא לקרא, אם אמר הגוי להדיא שרוצה שיהיה שלמים לאכילה, דהסברא ד"לכו לשמים", היינו דוקא בסתמא, אבל במפרש להדיא הוי שלמים, אבל משום הקרא, לעולם הוא עולה. ועיין באות הבאה.

(יג) **גמ'**, מתיב רב חמא בר גוריא וכו'. כתב הקרבן אורה, דלפי מה שביאר [הובא באות הקודמת], דלטעמא דסברא, במפרש שרוצה שלמים, הוי קשיא, אלא לטעמא דקרא אבל לסברא, הכא כיון דמפרש שיהיה שלמים, הוי שלמים. והכי נמי לא קשיא ממתניתין, דיש לומר דאיירי התם במפרש שיהיה שלמים, והוי שלמים. וכן כתב העולת שלמה. (יד) **גמ'**, הא רבי יוסי הגלילי הא רבי עקיבא וכו'. כתבו הקרבן אורה והעולת שלמה, דדוקא לאיבעית אימא קרא דאמר לרב הונא, אתיא כרבי עקיבא, דלסברא דהתם לא אתיא כוותיה, דאפילו במפרש הוי עולה. [וכמו שביארנו באות יב].

(טו) **גמ'**, לרבות את העובדי כוכבים שנודרין נדרים ונדבות כישראל. הקשה הצאן קדשים, אמאי לא פשטינן מהכא [בקידושין (כד.)], דכהנים שלוחי דרחמנא נינהו, דאי שלוחי דידן, הא לעובדי כוכבים אין שליחות כדמסקינן בבבא מציעא (עא:): דלא שנא אינהו לדידן ולא שנא אנן לדידהו, לא הוי שליח. ותירץ, דהא דמסקינן התם דאף אנן לדידהו לא הוה שליח, היינו כדמפרש התם דטעמא דאין שליחות לגוי, משום דילפינן מדכתיב "גם אתם" לרבות שלוחכם, ודרשינן, מה אתם בני ברית אף שלוחכם בני ברית, ואמרינן לפי זה, דהוא הדין אנן לדידהו משום דבעינן אתם בני ברית, אבל למאי דמסקינן בקידושין (מא:), דלרבי שמעון ילפינן דאין שליחות לגוי מסברא, כיון דליתיה בתרומה דנפשיה, דוקא אינהו לדידן לא הוה שליח, אבל אנן לדידהו שפיר מצינן למהוי שליח. עוד תירץ החשק שלמה, על פי מה שכתבו התוס' בקידושין (כג:), ד"ה דאמר רב הונא דלא מיבעיא לך, אלא אי הוה נמי שלוחי דידן, אבל שלוחי דרחמנא ודאי דהו, משום דליכא מידי דאיהו לא מצי מעבד ושליח מצי משוי, וכיון דהו שלוחי דרחמנא מהני מטעם מיגו למיהוי נמי שלוחי דידן, ולפי זה, בעובדי כוכבים נמי, אף דלית להו שליחות, מיגו דהו שלוחי דרחמנא, מהני להו נמי למיהוי שלוחם. ועיין עוד בעולת שלמה.

(טז) **רש"י** ד"ה רבי עקיבא אומר וכו', בתוה"ד, והא דתני שלמי העובדי כוכבים עולות. דקדק הרש"ש מלשוננו, דהא דאמרינן שלמי העובדי כוכבים עולות, ברייתא היא ולא מימרא דאמורא, ולא גרסינן אמר רב הונא, ולפי זה אתי שפיר איך מתרץ רבי יוחנן האי מימרא, דהא רב הונא חי אחרינו. [נמיושב נמי לשון "הא רבי יוסי הא רבי עקיבא", דנופל על משניות וברייתות. (א.י.ג.)].

(יז) **גמ'**, אי מהתם הוה אמינא קרבן הוא דלא לייתי וכו'. פירש רש"י ד"ה אי מהתם, מאשר יקריבו לה' לעולה, ואיצטריך בני ישראל למימר דלא חלה עלייהו נזירות כלל. וכן פירש בר"ה פרט לנזירות, דמקרא דבני

רבינו גרשום ובחידושי הרשב"א. אבל הקרבן אורה גרס אלא ההוא מכל נפקא. ופירש, דאם אינו ענין, מ"כל", ודרשא דברייתא מ"מנחה". וכתב, דמסתבר יותר כגירסת רש"י, דקרא איירי באכילת כהנים, ודינא דחלוקות יש ללמד מריבויים. ועוד עיין בעולת שלמה.

(ג) **רש"י** (העליון) ד"ה בדלות, בתוה"ד, שנאמר אם לא תמצא ידו וכו'. כתב הרש"ש, דצריך לגרוס, "ואם לא תגיע ידו וגו' שתי תורים". והוא קרא הנאמר במטמא מקדש, דיש שם עופות בדלות ומנחה בדלי דלות, אבל "ואם לא תמצא" נאמר ביולדת (ויקרא יב ח), דלית בה מנחה בדלי דלות.

(ד) **רש"י** (העליון) ד"ה יכול לא יחלקו בקדשי קדשים וכו', בסוה"ד, כגון שלמים כנגד תודה. כתב הקרבן אורה, דלאו דוקא, והוא הדין שלמים כנגד שלמים נמי אסור כדכתב הרמב"ם (פ"י ממעשה הקרבנות הט"ז), חזה ושוק. והא דנקט הכי, משום דקרא דנפקא לן מיניה דאפילו בקדשים קלים, מיירי בתודה, כדכתיב "אם על תודה".

(ה) **תוס'** ד"ה תלמוד לומר, בתוה"ד, וקשיא דר' יהודה וכו', כתב הצאן קדשים, דלמאי דכתב רש"י בד"ה תלמוד לומר איש כאחיו, דהאי דרשא היקשא הוא, אתי שפיר, דאף מאן דלא דריש סמוכין, היקשא דריש.

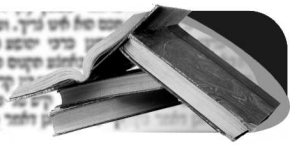
(ו) **בסוה"ד**, ושם אפרש. כתבו התוס' ביבמות (ד.) ד"ה וכו', ובקידושין (גג.) ד"ה וסמיך. דלאו מסמוכין ממש דריש, אלא מוא"ו מוסיף על ענין ראשון.

(ז) **גמ'**, סלקא דעתך אמינא ואכלו אותם אשר כופר בהם והני לאו לכפרה קאתו. הקשה העולת שלמה, לפי מה שכתבו התוס' לעיל (עב:): ד"ה חטין לא, דהטעם לחלק בין חטיים לשעוריים, משום דשעורין מאכל בהמה, הכא נמי הוה מצי למימר, דמהאי טעמא הוה אמינא דלא יהו נאכלין, ולפי מה שביאר (שם) **רש"י** ד"ה באה חטין לא, משום דאיירי בסולת דהיינו חטין, לא קשיא, דהכא לא כתיב בהאי פרשה "סולת".

(ח) **גמ'**, והאי להתיר קא אתיא ואידך נמי לברר עון קאתיא. משמע, דמנחת נדבה לכפרה קאתיא. והקשה העולת שלמה, על מה מכפרת, דבשלמא עולה מכפרת על חייבי עשה ועל לאו הניתק לעשה, כדאיתא ביומא (לו). והויא כמו שלמים, דלכאורה לא אתו לכפרה, וכמו שכתב מהרי"ט אלגאזי (בכורות פרק א אות ז) על פי דברי הרמב"ם (בפ"ג ממעשה הקרבנות הי"ד וט"ו), דבעולה מתוודה בשעה שסומך ובשלמים אינו מתוודה. אמנם העולת שלמה זבחים (ו.) כתב, דרש"י בתענית (כג.) ד"ה פר הודאה לא סובר כן, מדכתב שם, דאף בסמיכת שלמים מתוודה, ומשמע דאף שלמים מכפרים. ועיין באות הבאה.

(ט) **גמ'**, שם. עיין באות הקודמת, ולכאורה יש לבאר, דאף לרמב"ם כולוהו לכפרה אתו, ואף שלמים. דעיין בספורנו (ויקרא א ב) שביאר, דענין הסמיכה היא כמתנפל ומתפלל שיהיה עונו על ראש הקרבן, כמו בשעיר המשתלח, ובוה יוציא לפעל מחשבת התשובה אשר בו, ויבוא בזה לכפרה. ולכאורה משמעות דבריו על כל הקרבנות, אף שלמים. ויסוד הדברים על פי מה שביאר הרמב"ן בפירוש התורה (דברים פ"א יז, יח) ד"וידוי" הוא התשובה הגמורה שאינו הכרת החטא, וכמו שביאר בפ"ל ב' אקרא ד"ושבת עד ה' וכו'" שהוא הקבלה על העתיד שהיא התשובה מאהבה, וכמו שביאר הספורנו (שם) שהיא התשובה שמגעת עד כסא הכבוד דהיינו שמהותה היא החזרה אל ה', דהיינו ההתקשרות אליו יתברך שמו וממילא הטהרה. ולפי זה, אף לרמב"ם דלא מתודה עליו, היינו, וידוי של עוונות מסויימים, אבל וידוי דקרבה שמקבל על עצמו להיות קרוב אליו ולאהבה אותו בודאי שייך.

(י) **תוס'** ד"ה מן האש כתיב, תימה לא לכתוב מן האש וכו'. הקשה הברכת הזבח, הא בעינן למילף מ"מן האש", דלא זכו הכהנים בבשר אלא אחר הקטרת האימורין לאישים [ובעולה גם אחר הקטרת הבשר], כמו שפירש רש"י בפירוש התורה (במדבר יח ט). ועוד, דאיצטריך "מן האש", להא

דאין סברא לחלק בין שוגג למזיד.
 ג) גמ', אי דלמעלה היינו דאבוה. פירש רש"י ד"ה דלמעלה, על התפוח. ועיין בחידושי הרשב"א, דגרס הכי להדיא, "אילימא דמעלה על התפוח הצבור על המזבח". וכתב עוד, דמהגחלים שעל המזבח צוברים את הדשן לתפוח וכו'. ועיין בשיטה מקובצת (אות ה) שהקשה, מאי פריך היינו דאבוה, דלמא רבי שמעון קאמר על המערכה, והוא אמר על הדשן. נולכאורה רש"י אתי לתרץ, דאף לרבי שמעון דקרב על המערכה, לבסוף מתפור על הדשן.

ד) גמ', אמר אביי הכי קאמר וכו' לא תאכל חובתו כליל תהיה נדבתו אמר ליה רבא וכו'. עיין בתוס' ד"ה מאי קאמר שביארו ההכרח של אביי לדרוש קרא מסיפיה לרישיה. וכן בשיטה מקובצת (אות ז) שביאר, דקרא דמנחת כהן קאי אקרא דלעיל, דאיירי במנחת חביתין שהיא חובה, ומשום הכי נראה לו לומר, דבתחלה איירי במנחת חובה. אמנם בחידושי הרשב"א כתב להיפך, דאף דמנחת חביתין חובה היא, דינה כנדבה, דהא אינה באה על חטא, ומשום הכי נראה לו לומר, דקרא דכתיב בתרה איירי במנחת חובה, ואתא לרבוויי דאף היא דינה כמותה. ומכל מקום רבא לא ניחא ליה למימר הכי דמהפך סיפיה דקרא לרישיה.

ה) גמ', ואיפוך אנא. פירשו בתוס' ד"ה מאי קאמר, דאתרווייהו פריך. אבל בחידושי הרשב"א כתב (בחד תירוצא), דדוקא לרבא פריך, ולא לאביי, משום דלדידיה לא אתא קרא ד"וכל מנחת כהן" אלא לחובה, ודינא דנדבה שמעינן מקרא דחביתין [ועיין באות הקודמת דביאר דחביתין חשיב כנדבה דלא בא על חטא], אבל לרבא האי קרא אתא לאשמועינן תרווייהו, חובה ונדבה, משום הכי פריך, ואימא איפכא.

ו) תוס' ד"ה אי דלמטה, בתוה"ד, וקשה אם כן הוה נפסל ביוצא. הקשה הצאן קדשים, הא כך הוא מצוותו, וכשריפת פרים ושעירים ואמאי יפסלו ביוצא. וכתב, דהתוס' אזלי לטעמייהו דכתבו ביבמות (ק) ד"ה והשיריים מתפורין, דהני שירים חשיבי כפסולו בבעלים [לר' אלעזר ברבי שמעון], ובזבחים (קד): אמרינן דשריפתן בבית הדשן שבמזרח הכבש, ומשום הכי הקשו דנפסלו ביוצא. נולכאורה אינו מובן, דתוס' התם מיירי בספק כהן ספק ישראל, דאמרינן התם שמנחתם נקמצת והשירים מתפורין, ומשום הכי כתבו דהווי כמו פסולו בבעלים, אבל כהן ודאי שמביא מנחת על חטא, לא אמרו דהוה פסולו בבעלים. ועיין קרן אורה. (א.י.ג.). עוד כתב, דלפי זה מבוארים דברי הקונטרס שהביאו התוס' (ואינו ברש"י שלפנינו) דהאי למטה היינו שפך הדשן שבחוץ, דאיהו לא סבר דהוה כפסולו בבעלים, ומשום הכי נשרף בחוץ כדין פרים הנשרפים. ועיין באות הבאה.

ז) בא"ד, ולא יתכן וכו'. כתב הצאן קדשים, שלפי מה שביאר (הובא באות הקודמת), דהטעם משום דהוה כפסולו בבעלים ניחא, דאם כבר נצטנן ימתין עד למחר ולא יפסל בלינה, דהתנן בפסחים (פב): כל שפסולו בבעלים תעובר צורתו ויצא לבית השריפה.

ח) בא"ד, שם. תירץ הברכת הזבח, דהאי "פיזור", אינו הקרבה, והא דאמר לשון "קרב", היינו, דאין לך דבר שקרב הקומץ מתחלתו, כדי שילכו השירים לאיבוד. ועיין עוד מה שתיירץ בעולת שלמה.

ט) תוס' ד"ה ויש לך דבר שקרב למטה, ואף על גב דאיכא רצפת העזרה. הקשה הצאן קדשים, דהאיכא חציצה, דהדשן מפסיק בין רצפת העזרה לשירים, והיאך מקדש, וכמו שכתבו התוס' בזבחים (פד) בד"ה זאת היא העולה. ותירץ העולת שלמה, דכיון דהדשן נמי דינו לינתן שם, אינו חוצץ, מידי דהוה אעצי המערכה, שמקריב עליהם, כדאיתא לעיל (כו): ולא הוה חציצה בין הקרבן לגג המזבח.

י) גמ', מה להלן בכליל תקטר אף כאן בכליל תקטר. הקשה בפירוש הראב"ד לתורת כהנים (פרשתא ב פרק ה אות ד'), למה לי גזירה שוה לומר שיהיה בכליל, תיפוק ליה מתיבת "כליל" דכתיב בגופה. ותירץ, דאי

ישראל וכו' ממעטינן דאין נזירות חלה עליו. והקשה הרש"ש בניזיר (סא): אמאי לא פירש להיפך כדאמר שם רבא, דמ"בישראל" ממעטינן לענין קרבן, ו"מאיש איש וכו'" ילפינן דלא חלה נזירות כלל. והוה ליה לפרש נמי בקושיית הגמ', אמאי צריך "בני ישראל" למעוטי קרבן, כיון דלא חלה נזירות כלל מקרא ד"איש איש". וביאר, דהוה קשיא לרש"י, דאף דממעטינן דלא חלה נזירות כלל, אכתי איצטריך למעטינהו מקרבן, דהיינו לומר שלא יביא העובד כוכבים קרבן עבור ישראל נזיר [נוכך כתבו התוס' (שם) בד"ה רב אחא בר יעקב], משום הכי פירש להיפך, ועיין עוד בקרן אורה.

יח) תוס' ד"ה איש איש וכו', תימיה דתיפוק ליה וכו'. תירצו התוס' בתמורה (י). ד"ה ומיד בן נכר, דאיצטריך קרא דהכא לר' יוסי הגלילי, לרבות עופות יין לבונה ועצים, ולרבי עקיבא לאפוקי עולה. והצאן קדשים תירץ, דאיצטריך האי קרא לרבות, דמועלין בקדשי נכרים, וחייבים עליהם משום פיגול ונותר וטמא, לרבי יוסי הגלילי כדדריש בזבחים (מה).

יט) בא"ד, ואין לומר דהיינו ישראל מומר וכו'. הקשה העולת שלמה, הא מישראל מומר, אף תמימין אין מקבלים, כדאיתא בחולין (ה). ותירץ, דכוונתם בגוונא שהפריש בעודו מומר ועשה תשובה, דבעולה לא בעינן "שב מידיעתו" וכו' אלא דוקא בחטאת כדאיתא בשבועות (כה): כמו שכתב המשנה למלך (פ"ב משגגות ה"ז). עוד תירץ, דבבכור, כיון דלא קדוש על ידי פיו, ואין מתכפר בו, מקבלים אף ממומר.

כ) בא"ד, הוה אמינא בבעלי מומין הוא דקאי בלאו אבל תמימים נהי דליכא לאו איסורא מיהא איכא. הקשה העולת שלמה, כיון דאין יכול להביא תמימין הווי חולין, וגמא איסור מומין שייך בהם. ותירץ, דנהי דלא יכול להביא בפנים, מכל מקום חשיב אצלו קרבן, כיון דיכול להביאו בחוץ. ומשום הכי מייחייב בפנים משום בעל מום.

כא) תוס' ד"ה אי לרבי יוסי הגלילי, בתוה"ד, ועוד דמרבינן ברישא תודה ושלמים. ביאר העולת שלמה, דאי יין היינו הבא עם העולה, ברישא הוה ליה למתני סמוך לעולה, והדר ליתני תודה ושלמים.

כב) בא"ד, דגרסינן התם ואין מביאין עליהם וכו'. עיין בשיטה מקובצת (אות ו) שביאר ב' הגירסאות, ותלה בכך ביאור הברייתא ד"האזרח", דמיייתי בגמ'.

כג) גמ', מוקיש חובתו לנדבתו. הקשה בחידושי הרשב"א, מה הכריח לומר כן, ולא אמרינן מוקיש חובתו למנחה דעלמא, דהיינו מנחת ישראל. ותירץ, מדהוה ליה למכתב "והיתה לכהן מנחה", וכתב "במנחה", שמע מינה שתהא כמנחת נדבתו. עוד כתב, דפשטיה דקרא משמע שבא לאסור, מדכתיב בריש ההיא פרשה חטאת בהמה לעשיר, ובדלות חטאת העוף דתרויהו נאכלים, ואחר כך במנחה כתב "והיתה" וגו', משמע שבא לאסור שלא תאמר, הואיל ובאה במקום חטאת, תהא נאכלת.

דף עד ע"א

א) גמ', לכהן כמנחה ולא לאישים כמנחה. הקשה בחידושי הרשב"א, מנלן למדרש הכי, אימא לכהן כמנחה והוא הדין לאישים, ויהיו שייריה נאכלין. וביאר, דרבי שמעון נמי סבר מה שביאר לעיל (עג): [והובא שם באות כג], דפשטיה דקרא אתי לאסור באכילה, אלא דסבר, מהא דלא כתיב להדיא "כמנחתו" דרשינן דאתי לתת דין דמנחת ישראל לענין קמיצה, אבל שתהא גם נאכלת ליכא למימר, מדפשטיה דקרא לאסור אתא.

ב) גמ', אי מהתם הוה אמינא וכו' קא משמע לן. הקשה השפת אמת, דלרבי שמעון דלא דריש האי קרא להכי, דאית ליה מהכא דנקמצת ואינה נאכלת, מנליה האי דינא. ותירץ, דבאמת אפשר דלית ליה לרבי שמעון האי דינא, דאף במזיד מתכפר בעצמו. ועוד, דאפשר דאית ליה מסברא,

הקשו הקרן אורה והשפת אמת, דבזבחים (צא:)) מבואר להדיא טעם החילוק, דנדרת יין ילפינן מנסכים דהתם כולו למזבח, ושמן ילפינן מדכתיב "מנחה" ומה מנחה נקמצת אף נדרת שמן כן. ועיין בקרן אורה שנסתפק, כהן שהתנדב שמן אם כולו למזבח, כמנחתו. (יט בא"ד, שם. הקשה השפת אמת, הא יין נמי יכולין להקרישו ולקומצו. ותירץ בהגהות היעב"ץ, דיין קרוש לא שכיח, ואף יין הבא משניר דאפשר לקומצו אינו מצוי, עוד כתב, דדלמא יין קרוש פסול, ד"יין לנסך" כתיב (במדבר טו ה), ובעינן חזי לניסוך.

כ) גמ', והאיכא חטאת העוף. הקשה העולת שלמה, לפי מה שכתב הרמב"ם (פ"ב ממעילה ה"ו) דאסור ליהנות ממוראה ונוצה של חטאת העוף, לישני הכא, דאיכא מוראה ונוצה שאינה לכהנים, כדמשני גבי עולת העוף ברישא.

כא) גמ', לאפוקי וכו' שבזו יפה כח הכהנים לעולם. כתב הקרן אורה, דעל דרך זו הוה מצי למימר נמי ברישא, ד"בזו", אתי לאפוקי מרבי אלעזר ברבי שמעון דאמר לעיל (עמוד א), חטאת העוף של כהנים נקמצת ושיריה אינן קרבין, דלא הוי כולו למזבח, כמנחת חוטא שלהם.

כב) מתני', החלות בוללן דברי רבי וכו'. כתב רש"י ד"ה יציקה ובלילה (בסוה"ד), חלות של מנחת מאפה ושל מחבת ומרחשת. אבל הרמב"ם בפירוש המשניות (מנחות פ"ו מ"ג) כתב, דפליגי במנחת מאפה תנור. ומשמע, דדוקא בהא פליגי. והעיר הקרן אורה, דלקמן (עה). בבביתא מבואר, דפליגי בכל המנחות. וכן הקשה התוס' יו"ט (שם). וכתב השפת אמת, דודאי פליגי אף במחבת ומרחשת, ומה שכתב הרמב"ם דפליגי במאפה תנור, משום דקתני בסיפא, והשאר נאכל לכהנים, נדהיינו מותר השמן, ואי במחבת, כיון דאיכא יציקה על הפתיתין, מהיכן נשאר לכהנים, הרי צריך ליצוק את כל השמן על הפתיתין.

כג) רש"י ד"ה יציקה ובלילה ומתן שמן, בתוה"ד, מנחת הסולת וכו' דבעודה סולת נקמצת. וכן משמע ברמב"ם (פ"י ממעשה הקרבנות הט"ו), כמו שדייק המשנה למלך (פ"י"ג שם ה"י). אמנם ברש"י לעיל (עב:) ד"ה מנחת הסולת כתב, שהיתה נקמצת עיסה.

דף עה ע"א

א) תוס' ד"ה מה להלן, בתוה"ד, ומיהו צריך לדקדק דבמנחת סולת ובמנחת העומר וכו' מנלן. הברכת הזבח גורס, "דלא כתיב בהו מנלן מתן שמן". אבל אבלילה לא קשיא להו מנלן. וביאר הטהרת הקודש, דלהלן בגמ' יליף בקל וחומר בלילה ברקיקין, מחלות, דאינן טעונות משיחה, והכא נמי אפשר ללמוד בלילה במנחת העומר וסולת בקל וחומר ממנחת מאפה שאין בה יציקה. והצאן קדשים והמשנה למלך (פ"י"ג ממעשה הקרבנות ה"ה) גרסי, "בלילה ומתן שמן", דגם על בלילה קשיא לתוס', מנלן.

ב) בא"ד, ואם נפרש מדכתיב מנחה במחבת מרבינן כל המנחות לשלשה מתנות שמן. היינו, אם נפרש כתירוץ הראשון שכתבו קודם דעיקר הגזירה שוה למתן שמן בכלי אתיא, ומקרא ד"מחבת" אפשר ללמוד על הכל יציקה ובלילה ומתן שמן. והקשה העולת שלמה, דמתן שמן בכלי, לא ידעינן אלא מגזירה שוה ממרחשת, ולמר זוטרא בריה דרב מרי בזבחים (נ.), דבר הלמד בגזירה שוה אין חוזר ומלמד בהיקש, דבקרא ד"מנחה" הוקשא כל המנחות.

ג) בא"ד, כי היכי דממעטינן מאפה מיציקה וכו' נמעט נמי ממתן שמן וכו'. משמע מדבריהם, דמנחת מאפה לא נתמעטה אלא מיציקה ולא ממתן שמן. וכן כתב רש"י לעיל (עד:): ד"ה יציקה ובלילה ומתן שמן. אמנם התוס' לעיל (נה.) בד"ה כל המנחות כתבו, דאין מתן שמן עד לאחר אפיה. וכן נראה מדברי הרמב"ם (פ"י"ג ממעשה הקרבנות ה"ח).

מ"כליל תהיה", הוה אמינא שתהא נשרפת אבית הדשן נהיינו שיריה, דהקומץ יקטיר, לכך הוצרכו לכליל תקטר, שיקטיר על המערכה כקומץ עצמו. ועיין בשפת אמת שכתב שהוא דוחק. ופירש, דאי מכליל תהיה, הוה אמינא שיקמוץ ויקטיר הקומץ בפני עצמו והשיריים בפני עצמן, לכך איצטריך כליל תקטר, שיקטיר הכל בלא קמיצה. ולכאורה יש ליישב הקושיא, דדרשינן הגזירה שוה, ללמד נמי לאידך גיסא, דיש בחביתין לאו ד"לא תאכל". (א.י.ג.).

יא) גמ', כהן שאכל מן האימורין מהו. הקשו העולת שלמה והקרן אורה, מאי איריא דנקט דוקא כהן, הא גם ישראל עובר באיסור ד"כליל תהיה" כדאיתא במכות (יח:). ותירץ החזון איש (ליקוטים לסדר קדשים עמוד קעב ס"ק י"ב) דנקט כהן לאשמועינן דאף הוא חייב משום זרות, נוכחו שביאר רש"י ד"ה לאו דזרות, דלענין אימורים איהו נמי חשיב כזר.

יב) תוס' ד"ה לאו דזרות, (בנמשך לעמוד ב') בתוה"ד, דלא קים לן אזהרה במעילה אלא מתרומה. וכן כתבו בסנהדרין (פד.) ד"ה גמר. וכן פירש רש"י (שם) ד"ה בו ולא במעילה, ובמכות (יג.) ד"ה הקדש שלא נפדה, ובשבועות (כד:): ד"ה דזונו לאו. אבל הרמב"ם (פ"א ממעילה ה"ג) כתב, דאזהרת מעילה נפקא מ"לא תוכל לאכול בשעריך" וגו' (דברים יב יז). וכן כתב החינוך (מצוה קכז). ועיין מה שהארנבו בשבועות (כד:), באות כז.

יג) בסוה"ד, דפלוגתא היא הכא. ביאר הקרן אורה, דהיינו רבי אלעזר ברבי שמעון דדריש לעיל (עמוד א) "לא תאכל" למנחת חוטא, לית ליה לאו דלא יאכל דבר שהוא כליל. ועיין שם שהוכיח דלא כדבריהם.

דף עד ע"ב

יד) גמ', כל שהוא בכליל תהיה ליתן לא תעשה על אכילתו. כתב הלחם משנה (פ"א ממעשה הקרבנות ה"א), דלאו זה נאמר, דוקא בדברים הקריבים למזבח, אבל לא בבשר פרים הנשרפים. ועיין שם שביאר בכך לשון הרמב"ם (שם ה"ג) "כליל למזבח". ועיין גם בקרן אורה.

טו) רש"י ד"ה הכי קמיבעיא לי, כהן שאכל את אימורין משל כהן. הקשו הקרן אורה והרש"ש, מאי איריא מזבח של כהן, הא גם אימורין של זבח של ישראל אינן נאכלים, דדוקא במנחות אשכחן חילוק בין כהן לישראל, אבל לא בזבחים.

טז) גמ', ומאי בזו לאפוקי מרשמואל. הקשה השפת אמת, דבזבחים (צא:)) מבואר דשמואל סבר כרבי שמעון דדבר שאין מתכוון מותר, [ומשום הכי שרי אף שמכבה האישים, דהא כתיב "אש וגו' לא תכבה" (ויקרא ו ו)]. ולרבי יהודה דאסר דבר שאין מתכוון הכי נמי דאין מזולפו על גבי האישים, אם כן, דלמא מתניתין כרבי יהודה, ושמואל דאמר כרבי שמעון. וכתב, דמה שאמר לאפוקי מדשמואל לאו דוקא, אלא כמאן דאמר מזולפו על האישים, נדהיינו רבי שמעון, וכיון דלא נמצא כן בפירוש לרבי שמעון, אמר כדשמואל שהוא אמר כן. ועיין צאן קדשים שפירש כן בכונת דברי התוס' ד"ה לאפוקי מרשמואל.

יז) גמ', מסייע ליה לשמואל דאמר המתנדב שמן קומצו ושיריו נאכלין. הקשו הקרן אורה והשפת אמת, דלמא מתניתין אתיא כמאן דאמר בזבחים (צא). דאין מתנדבין שמן כלל אבל למאן דאמר דמתנדבין, כולו לאישים. ועיין ברש"י ד"ה מסייע לשמואל, שכתב, דהיינו דקתני "בזה יפה כח מזבח וכו'", לאפוקי שמן דיפה בו כח שניהן. [אמנם לכאורה אינו מוכרח, דאפשר דאתא לאפוקי שמן דאין יפה בו כח מזבח לחוד, דתרווייהו ליתא. (א.י.ג.)]. והשפת אמת הקשה עוד, דאפשר דאתא לאפוקי מאידך דשמואל גבי יין. ותירץ הקרן אורה, דכיון דאשכחן סתמא דמתניתין לקמן (קז.), דסברה דמתנדבין שמן, מסתמא מתניתין נמי סברה כן, ואם כן אף למאן דאמר מתנדבין, קתני דאין כולו למזבח.

יח) תוס' ד"ה קומצו ושיריו נאכלין, אבל יין צלול הוא ואי אפשר לקומצו.

בעשייתה בכל עת, אף שאינה מיוחדת מזמן לזמן, מברך שהחינו, ומוכח כן, מהא דאיתא **בפסחים** (קכא:), דמברכים שהחינו בפדיון הבן, ועיין עוד באות יד.

(יב) **תוס' ד"ה חביצא**, בתוה"ד, משמע אין הפרוסות קיימות אפילו יש בהן כזית. ו**בתוס' בברכות** (לו:), **ד"ה חביצא** תירצו, דיש לפרש, דהפרוסות קיימות היינו בכזית, ושאינן קיימות היינו בשאין בהם כזית. והביאו שכן הוא **בירושלמי ברכות** (פ"ו ה"א).

(יג) **תוס' ד"ה היה עומד ומקריב**, ולא היה לו לומר הביא דמנחת כהן כליל היא ובמנחה הנאכלת איירי כדקתני נטלן לאכלן. כתב **המהר"י קורקוס** (פ"ו מתמידין ומוספין הי"ח), דיש לומר, דסיפא לאו ארישא קאי, אלא הכי קאמר, ואם מנחה נאכלת היא וכו', ומוכח דהכי הוא, דהא המוציא מברכים גם על מנחות דאין בהן שהחינו. [אמנם לפירוש הר"ר **שמעון** דבכל מנחות אומר שהחינו, אינו מוכרח]. וכן יש לומר לקושיא שהקשו לאחר מיכן לפירוש ב' דרש"י, דישאל לא מצי אכיל.

(יד) **בא"ד**, ואי אפשר לומר כן דבתוספתא קתני נמי הכי גבי זבח ונראה לפרש וכו'. כתב **הקרן אורה**, דהכי נמי קשיא מהתוספתא על דברי **הרמב"ם** (בפ"ו מתמידין ומוספין הי"ח) שכתב הך דינא במביא מנחה מן החדש, דאם כן, בזבח לא שייך. ותירץ **הקרן אורה**, דהתוספתא אולא לשיטתה בהך כללא דמברכים שהחינו בשעת עשיית כל מצוה, כדאיתא **בתוספתא ברכות** (פ"ו הי"ד), והוא הדין בזבח מהאי טעמא, וכן מה שכתבו התוס' משום שמשמרות מתחלפות פעמים בשנה, היינו מהאי טעמא. [ועיין באות יא]. עוד תירץ, דלשון "עומד ומקריב" קאי על ההבאה לירושלים, והיינו ברגל, דמצוה להביא כל קרבנותיו, כדכתיב "והבאתם שמה וגו'" (דברים יב ו), ואהא שפיר מברך שהחינו, שהיא מצוה התלויה בזמן. וכן משמעות לשון התוספתא שהביאו התוס' **בברכות** (פ"ה הכ"ג), היה עומד ומקריב זבחים בירושלים אומר שהחינו, כשהוא מקריבן אומר אשר קדשנו להקריב זבחים, משמע דרישא איירי בשעה שמביאין לירושלים. [ואולי לפי זה יש לתרץ קושיית **ההגהות היעב"ץ** [שנוכרה לעיל אות י'] אמאי נקט בירושלים, דדוקא על ההגעה לירושלים מברך שהחינו. (א.י.ג.)].

(טו) **תוס' ד"ה ליקט מכולן**, בתוה"ד, והא ליכא למימר דאמנחות קאי וכו' כל המנחות באות מצוה. הקשה **הקרן אורה**, אמאי לא קשיא להו תו, היאך יוצא בה ידי מצוה, חדא, דהויא מצוה עשירה דנלושה בשמן, ואין יוצאין בה, ועוד דהוה מצוה שאין נאכלת לשבעה, ואין יוצאין בה, כדאיתא **בפסחים** (לח:). [וגם אינה נאכלת בכל מושבות, דהא נמי פסולה, כדאיתא התם (א.י.ג.)].

דף עו ע"א

(א) **מתני'**, **שיפה ובעיטה בחיטין**. ולענין שעורים לא נתבאר במשנה. וכתב **השפת אמת**, דלתנא קמא דאמר שיפה ובעיטה בחיטין, יש לומר דקאי בין על מנחת סולת ובין על מנחת העומר ד"חטין" לאו דוקא, [דאתי לאפוקי מבצק]. ולמאן דאמר בבצק, בודאי דהוא הדין בשעורים, דכולהו בצק נינהו, ולאפוקי מנחת סולת דלא באה עיסה.

(ב) **מתני'**, **כל המנחות באות עשר עשר**. עיין **ברש"י** **כתב יד ד"ה כל המנחות באות עשר עשר**, דמנחת סולת נמי, אף דנקמצת קודם אפיה, באה עשר חלות. אמנם **ברש"י בפירוש התורה** (ויקרא ב ד) כתב, "ושנינו במנחות, כל המנחות האפויות לפני קמיצתן וכו' באות עשר עשר". וביאר **הרא"ם** (שם), דהא דהוסיף "האפויות לפני קמיצתן" לאו לאפוקי מנחת סולת דנקמצת לפני האפיה, אלא לומר, דבנאפות, קומצן לאחר אפייתן עשר עשר, דלא נימא שנקמצות ואחר כך עושה מהם עשר חלות, והכא מפרש, דבסולת נמי עושה עשר חלות. ועיין **בתוס' יו"ט מנחות** (פ"ו מ"ה)

(ד) **גמ'**, **רביעית שמן היא היאך מתחלקת לכמה חלות**. הקשה **הקרן אורה**, דבלאו הכי קשיא לרבי, דאי אפשר לבלול חלות, ובעו תחילה פתייתה. ועיין **ברש"י** **כתב יד לעיל** (עד:), **ד"ה והחלות בוללן**, דבאמת חוזר ופותחן. אך הקשה **בהגהות מהרש"ם** (כאן), דאם כן לא הוו חלות שלימות, ואמרינן, נפרס לחמה פסולה. ותירץ, דאחר כך מחזירן לתנור, וכהאי גונא חשיב לחם שלם, ומוכיח כן מדברי **המגן אברהם** (אורח חיים סימן קסח ס"ק כח) דמברכים דבהאי גונא מברכין "המוציא", אף באופן שאין בפתייתן כזית, דהאפיה מחברתן, ועיין שם **במחצית השקל**.

(ה) **רש"י ד"ה אמר ר' שמואל**, בתוה"ד, וחציו של חצי הלוג לרקיקין וחציו לרבוכה. כתב **הרש"ש**, דיש להגיה ולהוסיף, "וחציו של חצי הלוג לרקיקין וחלות וחציו לרבוכה". והוא על פי הגמ' **לקמן** (פח:). ולפי זה העיר על לשון הגמ', "רביעית שמן היא וכו'", דלאו רביעית הוא, אלא חצי רביעית. (ו) **גמ'**, **למעוטי מאי למעוטי שתי הלחם ולחם הפנים אבל מאפה לא ממעטינן**. הקשה **בחידושי הרשב"א**, אם כן אמאי נקט במתניתין "הנעשית בכלי", דמשמע דכל שאין נעשית בכלי אינו טעון פתיחה, והרי מנחת מאפה נעשית בכלי וטעונה פתיחה. ותירץ, דלא מצי למתני "כל המנחות", דהוה משמע אפילו שתי הלחם ולחם הפנים דאקרו מנחה, ונקט הנעשית בכלי, והכי קאמר, כל הנעשות בכלי טעונות פתיחה, ואותן שאין נעשות בכלי, יש מהן טעונות ויש שאין טעונות.

דף עה ע"ב

(ז) **רש"י** (כתב יד) **ד"ה הוי אומר זו מנחת מאפה**, בתוה"ד, ואי קשיא וכו'. הקשה **הצאן קדשים לעיל** (עמוד א' בתוס' ד"ה ואימא), הא במנחת כהן משיח כתיב להדיא "פתים" (ויקרא ו יד). ותירץ **העולת שלמה**, דמנחת כהנים שניא מדכהן משיח, דכהן משיח לא היה מקפלה אלא לשנים, כדתנן להלן במתניתין, ומנחת כהנים לארבעה, כדתנן (שם), וטעם החילוק, דבכהן משיח לא כתיב אלא "פתים" ומנחת כהנים ילפינן משאר המנחות, דכתיב בהו "פתות אותה פתים" (שם ב ו), ואהא קשיא לרש"י, אימא למעוטי מנחת כהנים מפתיחה דשאר מנחות, ותירץ, דעדיף ללמדה לפתיחה משם, משום דכתיב ונפש.

(ח) **תוס' ד"ה איזהו**, בתוה"ד, דגבי הגשה איכא ג' מיעוטי וכו'. הקשה **הרש"ש**, **דלעיל** (ס). כתבו **התוס' בדר"ה מנחת חוטא מנין**, דלרבנן דרבי ליכא אלא ב' מיעוטים [וה"א ד"הוגישה" דרשינן למילתא אחריתא], ואם כן ליכא אלא ב' מיעוטים, וצריך למעט שתי הלחם ולחם הפנים, כדהכא. (ט) **רש"י** (כתב יד) **ד"ה וכולן פותתן כותים**, בסוה"ד, ורבי שמעון קאמר ובתרתו פליגי. אבל **ר"ע מברטנורא** (מנחות פ"ו מ"ד) כתב, דדברי הכל כזית. וכן משמע **מהרמב"ם** (בפי"ג ממעשה הקרבנות ה"י) שפוסק שם דפותתן כזית, ואף **שבפירוש המשניות** (שם) כתב, ואין הלכה כרבי שמעון.

(י) **גמ'**, **היה עומד ומקריב מנחות בירושלים**. הקשה **בהגהות היעב"ץ**, אמאי נקט בירושלים, דאף למאן דאמר **בזבחים** (קיג). יש מנחה גם בבמה, מכל מקום, מה חילוק יש ביניהם. וכתב, דשמא אין בבמה מצוה כמו בירושלים. [ולכך לא יברך שהחינו].

(יא) **גמ'**, **מברך שהחינו**. עיין מה שפירשו **רש"י** (כתב יד) **ד"ה היה עומד**, ו**תוס' בדר"ה היה עומד ומקריב**. ו**הרמב"ם** (פ"ו מתמידין ומוספין הי"ח) פירש, דהמקריב מנחה מן החדש, מברך שהחינו. [ועיין **בבאר היטב** (אורח חיים סימן רכה ס"ק יג) דמפרש לה במנחת העומר, דבאה מן החדש]. וביאר **המהר"י קורקוס** שהיה קשה לרמב"ם לפירוש רש"י ותוס', היכן מצינו דמברך שהחינו על דבר שמתחדש מחצי שנה לחצי שנה ולכך מפרש בעומר. אמנם יש לומר בדעת רש"י, על פי דברי **שו"ת הרמב"ם** (סימן מט), דעל כל מצוה שאינה תדירה, ואין האדם מתמיד

בלישייהו. וביאר השפת אמת (כאן) בטעמייהו, דאף לשמואל, בעינן שיפריש א' מכל קרבן, כדדרשינן לקמן (עו): במתניתין, עוד כתב דלפי זה, ניחא טפי לשון הגמ', "דאפרשינהו", דלכאורה עיקר התירוץ, דד' דקאמר שמואל חוץ מד' חלות דתרומה קאמר, אמנם לנאמר לעיל אתי שפיר, דודאי צריך ללוש מ' חלות, אלא דאין צריך לאפות התשעה כל חד בפני עצמו. אמנם בתוס' ד"ה דאפרשינהו בלישייהו, וכן ברמב"ם (פ"ט ממעשה הקרבנות הכ"ב) לא משמע כן. ועיין בערוך לנר בנדה (ו): שהוכיח כן, מהא דפריך, והא בעינן ארבעים, ולכאורה מאי קשיא ליה, הא באמת איירי דלש ארבעים, ומדוע צריך לתרץ דלמצוה, ואין לומר דהכא אכתי לא אסיק אדעתיה הא דמסקינן דאפרשינהו בלישה, דאם כן, כדמשני הכי הוה ליה למימר, "אלא" וכו'.

ט) תוס' ד"ה דאפרשינהו בלישייהו, לכאורה דאין שם תרומה חל עליהם בעיסה וכו'. עיין בתוס' בנדה (ו): ד"ה דאפרשינהו בלישייהו שכתבו, דחל עלייהו בעיסה קדושת פה, שאין יכול לשנותם לחלות אחרות. ותמה הקרן אורה (כאן), דאם חל שם תרומה דאסור לשנותם, האיך יוצאים לחולין על ידי פדיון קודם השחיטה.

דף עו ע"ב

י) גמ', טעמא דכתיב מצת הא כתיב מצות לא וכו' ההיא פליגא. הקשה השפת אמת, הא לרב טובי בר קיסנא צריך לכתוב מצות, משום דלא סגי בחלה אחת ממש, אלא ד' לתרומה וד' לחולין, כדמסקינן לעיל (עמוד א). ותירץ, דעיקר הקושיא, משום דהא דבעינן עשר חלות מנחת מאפה, היינו משום דילפינן מלחמי תודה, כדאיתא לעיל (עמוד א), והתם סגי בד' חלות, ומה שצריך תו ד' חלות, היינו משום דבעינן נמי תרומה, אבל בשאר מנחות דליכא תרומה, פשיטא דסגי באחד, ולמה ליה דרשא ד"מצת", ונהי דבתודה כתיב מצות משום דבאמת צריך התם תרי משום התרומה, אבל במנחת מאפה אפילו אי הוי כתיב מצות, סגי בחדא, דהא ילפינן דין עשר מתודה. וכעין זה כתב בקרן אורה.

יא) גמ', ההיא פליגא. והינו דרב הונא פליג אדשמואל, ואם כן לדידיה לא משכחת לה דאפרשינהו בלישה. והקשה הברכת הזבח, דבנדה (ו): אמרינן לרב הונא דאפרשינהו בלישייהו גבי שפחתו של רבן גמליאל שהיתה אופה ככרות של תרומה. ותירץ, דמצי למימר, דרבן גמליאל סבר כתנא קמא דברייתא דסבירא ליה כשמואל, ואיהו סבר כיש אומרים, ועוד כתב, דלפי מה שכתבו התוס' לעיל (עמוד א') ד"ה דאפרשינהו בלישייהו, דאף אותה שפחה עשתה מ' חלות, אלא שקודם אפיה הפרישה אותן של תרומה אתי שפיר, דרב הונא לא פליג אדשמואל, אלא בהא דבעינן ארבעין לעכב, ולא סגי בד' חלות, ובזה באמת לא עשתה שפחתו של רבן גמליאל כשמואל, אבל בהא דמצי לאפרושי בלישתן, גם רב הונא מודי דאפשר, ולא שייך להכא, משמעות "מצת" ו"מצות". ועיין לעיל (עמוד א') באות ח.

יב) תוס' ד"ה שריבה מדת חלתן, בתוה"ד, אבל בשאר מנחות כתיב מצת ואפילו כתיב בהו מצות וכו'. הקשה הקרן אורה, דבמנחת מחבת נמי כתיב "מצה תהיה" (ויקרא ב' ה). ולא כתיב "מצות" אלא בפרשת צו (ויקרא ו' ט) גבי מנחת סולת, ושם ליכא מספר י' חלות. ומשום הכי פירש טעמא דיש אומרים באופן אחר, דלחמי תודה בעינן עשר חלות מדכתיב בהו "תהיינה", כדאיתא לקמן (עח). לפירוש רש"י דהתם ד"ה תהיינה. וגם לתוס' (שם) ד"ה אמר רב יצחק בר אבדימי דלא ילפינן מצה אלא מגזירה שוה מתרומת מעשר, חשיב כמאן דכתיב בגופיה, ועיין שם בד"ה הימנו ודבר אחר, ומשום הכי מעכב מדת חלתן, אבל בשאר מנחות ילפינן להו מלחמי תודה במה מצינו, ומשום הכי ליכא בהו עיכובא. והא דאיצטריך לרב הונא לדרשא ד"מצת" כתיב, ולא סגי ליה במאי דלא ילפינן מנינן

שביאר, דבאמת פליגי הני תרי לישני דרש"י, ותליא בתרי לישני דלעיל (נט). ד"ה כל היכא דתנן ובר"ה קא משמע לך, בהא דאמר (שם) רב פפא, כל היכא דתנן עשר תנן, דלפירוש קמא, היינו שיהיו כולם עשר חלות, ואם כן, אפילו מנחת סולת [דהא כל היכא דתנן קאמר], והיינו כרש"י דהכא, וללישנא בתרא, דרב פפא אמנין החלות שבמאפה תנור, הוא כרש"י על התורה, דהסולת אינה נעשית עשר עשר. ועיין עוד בטהרת הקודש.

ג) רש"י ד"ה בחיטין, כדי שישרו קליפתן. כתב השפת אמת, דהיינו, שעל ידי השיפה יתרכבו החיטין, ומתוך כך בשעת טחינה תוסר הקליפה בנקל, אבל אין לפרש דבשיפה תישור קליפתן, דאם כן בשעת טחינה יתפור הקמח, ועוד, דאם הקליפה נשרית כבר אמאי קבע שיעורא דג' מאות שיפה, הא בפחות סגי.

ד) גמ', תא שמע דתניא שיפה ובעיטה בחיטין רבי יוסי אומר שיפה ובעיטה בבצק. לכאורה קשה, היאך מוכח מדבריו בברייתא טפי מן המשנה, דתנן נמי "שיפה ובעיטה בבצק". ובגליון הגמ' כתב נוסח אחר, "שיפה בחיטין ובעיטה בבצק", דהיינו, דבעיטה הוא דוקא בבצק, ועלה קתני במתניתין "ר' יוסי אומר בבצק", אבל שיפה, אפשר דהוא בין בחיטין ובין בבצק. וכן כתב הרמב"ם בפירוש המשניות (מנחות פ"ו מ"ה). אמנם כתב הקרן אורה, דמלשון הגמ' [להאי גירסא], משמע טפי, דשיפה דוקא בחיטים. והטהרת הקודש ביאר, דבשלמא במתניתין דלא קתני בדברי רבי יוסי "שיפה ובעיטה", איכא למימר דאדברי תנא קמא קאי, דקאמר "בחיטים", ואתא לאוסופי אף בבצק, אבל בברייתא דנקט בדבריו נמי "שיפה ובעיטה", בודאי לאו אדברי תנא קמא קאי, דהיינו, דתנא דברייתא סידר את דברי ר' יוסי כמו ששמע אותם בפני עצמם, ואם איתא דאף בבצק קאמר, הוה ליה לפרש, ומדלא פירש, שמע מינה דדוקא בבצק קאמר.

ה) גמ', חביתי כהן גדול אתיא חוקה חוקה מלחם הפנים. הקשה הטהרת הקודש, דבכל המנחות נמי כתיב "חוקה", בפרשת צו, כדכתיב "חק עולם לדורותיכם" (ויקרא ו' יא), וכיון דנתקבל למדרש מתיבת "חוקה" דבלחם הפנים, אמאי לא נילף מינה לכולהו. ותירץ, דלעיל (יט). הוכיחה הגמ' דהאי "חוקה" דשאר מנחות, לא קאי אלא על אכילה, וליכא למילף מינה לדינא דמנין החלות.

ו) גמ', כל המנחות באות עשר עשר גמור מלחמי תודה. הקשו התוס' בזבחים (נ). ד"ה אמר אמרה, דבלחמי תודה גופיהו לא ידעינן דבאות עשר עשר, רק מגזירה שוה מתרומת מעשר, כדאיתא לקמן (עז):, ולהלן (בגמ') פרכינן, אי דבר הלמד בגזירה שוה חוזר ומלמד בבנין אב וכו', ואמאי לא פריך הכא נמי. וכתבו, דלרב פפא דאמר התם, דבתר מלמד אזלינן, ניחא, דהמלמד הכא הוא תרומת מעשר, דחולין הוא, אבל למר זוטרא, בתר למד אזלינן, ודוקא היקשא הוא דילפינן מגזירה שוה אבל לא בנין אב. וכתב הטהרת הקודש (הכא) דלרש"י לקמן (עח). ד"ה תהיינה, דילפינן הא דעשר חלות בתודה מיו"ד יתירא ד"תהיינה", ניחא, דלאו מגזירה שוה ילפינן, אלא כמאן דכתיב בגופיה. ועיין באות הבאה.

ז) גמ', שם. עיין באות הקודמת בקושיית התוס' בזבחים. ותירץ המצפה איתן, דהאי ילפותא דילפינן עשר חלות מתרומת מעשר, אינו גזירה שוה, אלא גילוי מילתא בעלמא, כמו שכתב המהרש"א ביבמות (עו):, ובגילוי מילתא ילפינן למד מן הלמד בקדשים, כמו שכתבו התוס' בזבחים (שם) ד"ה לא נכתוב. ועיין עוד באות הבאה.

ח) גמ', דאפרשינהו בלישה. פירש הר"ן בנדרים (יב): ד"ה דשקל חדא מן חמץ, דהיינו, שעשה עשר חלות מכל מין והפריש א' מכל מין, ואחר כך חיבר את התשעה חלות ועשאן חלה אחת. וכן כתב בפירוש הרא"ש (שם) ד"ה אלא דאפרשינהו בלישה. וכן כתב רש"י בנדה (ו): ד"ה דאפרשינהו

דריבה במנחת נסכים דפר ואיל. ומשמע דבמנחת נדבה יכול לרבות כמה שירצה. אמנם אם אמר הרי עלי עשרון ומחצה, תנן לקמן (קג.) דיביא שתי עשרונות. וביאר השפת אמת (שם), משום דכל שאינו בזה אחר זה אפילו בבת אחת אינו, כדאייתא בערוובין (ג.), והכא נמי עיקר מנחה עשרון הוא, וכשבא להוסיף, צריך להוסיף באופן שבא זה אחר זה, דהיינו עשרון שלם, אבל לא חצי עשרון, ומשום הכי, אפילו בבת אחת אינו יכול לחול באותו אופן.

(יז) מתני', רבי שמעון אומר לא היה להן קצבה. פירש רש"י (כתב יד) ד"ה לא היה להן קצבה, אלחם הפנים קאי. וכתב בשפת אמת, דכן משמע ברש"י (הארור) ד"ה העומר היה מנופה בי"ג נפה, שפירש, דאכולהו פליג רבי שמעון, ולא רק אלחם הפנים. וצריך לומר, דאף לתנא קמא, אינו אלא הידור מצוה, ומדרבנן. וכתב, דהכי מסתברא.

(יח) מתני', שם. כתב רש"י (כתב יד) ד"ה לא היה להן קצבה, דהיינו, דאין צריך י"א נפה. ומשמע, דאהא דבעינן ג' סאין בעומר ובשתי הלחם וכ"ד סאין ללחם הפנים, לא פליג רבי שמעון. אבל ר"ע מברטנורא (מנחות פ"ו מ"ד) כתב, דהוא הדין דלא בעינן לרבי שמעון מדת סאין כתנא קמא. וכן משמע ברמב"ם בפירוש המשניות (שם), שאחר שכתב, דהנפות והסאין אינן אלא למצוה, כתב, ורבי שמעון אומר וכו'. ותמה הקרן אורה, וכי פליג אכולהו תנאי דלעיל (סג.), רבי ישמעאל ורבנן במדת סאין דשבת ודחול. ועוד, דארישא הוה ליה לפלוגי.

(יט) גמ', יכול אף בשאר מנחות כן וכו'. הרמב"ם השמיט הך דינא. וכתב השפת אמת, דאפשר שהבין, דהך ברייתא אתיא רק כרבי שמעון, דלית ליה ניפוי במתניתין, אבל לדין דבעינן י"א וי"ב וי"ג נפה, כולן נלקחות חטין דוקא, שיהיה מנופה בכך וכך נפות כפי המצוה.

אלא מהתם, היינו משום דאי הוה כתיב "מצות", הוה בעינן על כל פנים תרי לעיכובא, ד"מצות" משמע לכל הפחות תרי.

(יג) בא"ד, ודבר תימה היאך יכול לכוון וכו'. הקשה הברכת הזבח, דהכא לא אמרינן אלא שלא ירבה וימעט במנין החלות, כגון לעשות י"ג חלות או י"א, אבל שיעשה י"ב חלות, אחד גדול ואחד קטן, ליכא קפידא, ולקמן (פז): דאמרינן, וכי טורטני יכניס, התם דוקא משמע דיש מידה בכל חלה, והתם ליכא לאקשוויי. וביאר הצאן קדשים, דהכי נמי הוה משמע להו האי דינא, כיון דעיקר דין שלא ירבה ושלא ימעט נפקא לן מדכתיב "חוקה", [כמו שביארו קודם לזה], מינה נמי משמע לעכב במדת כל חלה וחלה, שתהיה באותו השעור.

(יד) גמ', לחם הפנים וכו' כיון דמישן קאתי. כתב השפת אמת, דאפשר דאף בשבת שסמוכה לקציר חיטים, מכל מקום מצוה להביא מן הישן, משום דהוא מובחר, ומשום הכי סתם התנא דכל לחם הפנים באו מכ"ד סאין. אך לא נתבאר דין זה בגמ' וברמב"ם. אמנם עיין ברש"י (כתב יד) ד"ה ומישן אתו, שכתב, דאף בזמן שהתבואה ישנה הרי יכול להביא מן הישנה. ומשמע, דאפשר לכתחילה להביא נמי מן החדש.

(טו) גמ', כל המנחות שריבה במדת עשרונן או שמיעט במדת עשרונן פסולות. פירש רש"י (כתב יד) ד"ה או שמיעט בלישנא אחרינא, דריבה יותר משלשה לפר ושנים לאיל דגזירת הכתוב הוא. וכתב השפת אמת, דאפשר דדוקא במנחת נסכים, משום דכתיב בה "ככה" (במדבר טו יא), אבל לא בשאר מנחות דחובה כגון מנחת העומר ומנחת חוטא וקנאות. אבל הרמב"ם (פי"ב ממעשה הקרבנות ה"ה) כתב, דהוא הדין דכל מנחות חובה באין עשרון אחד, לא פחות ולא יותר.

(טז) גמ', עיין ברש"י כתב יד ד"ה או שמיעט בלישנא אחרינא דפירש

הצטרף גם אתה ללומדי ה"דרף היומיומי" בעיון!!!

זמני השיעור בה"דרף היומיומי בעיון ע"י רבני הכולל בכל יום בין השעות 9:45-10:45 בבית הכנסת שע"י 'קהילת אשכנז' החוב והתם סופר 2 קרית ספר מודיעין עילית ת"ו

יש אנשים שרוצים לעשות יד ושם לזכר עולם על נשמת אבותיהם ועושים להם מצבה של אבן וכו'...

יתנדב עבורו איזה ספר הצריך לרבים ללמוד בו, ויכתוב עליו את שמו, ובכל עת שילמדו בו יהיה לנחת רוח לנשמת הנפטר... (הח"ח באהבת חסד"ח כ"פ"ט"ו)

כתובת המערכת: רח' שאגת אריה 17/25 קרית ספר מודיעין עילית. טל/פקס: 08-9741714 ©

למוניים, לתרומות, להנצחות ולכל ענין 052-7113060 ענין Sbma@kavnaki.net

<http://www.shtaygen.co.il/?CategoryID=1124>